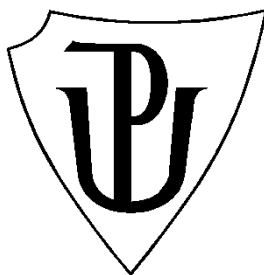

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Romana Ošřádalová

Srovnání postojů majoritní společnosti k romské a vietnamské národnostní menšině v České republice

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a veškeré materiály využitě k jejímu napsání uvádím v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Mezicích 20. 06. 2014

Romana Ošťádalová

.....

Poděkování:

Na tomto místě chci poděkovat všem, díky kterým mohla tato práce vzniknout. Především pak PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za odborné vedení práce a podporu při jejím vytváření.

Obsah

Úvod	6
I Teoretická část.....	7
1 Vymezení základních pojmů	8
2 Romská národnostní menšina v ČR	13
2.1 Historie příchodu romského etnika na území České republiky	13
2.1.1 Stručný historický přehled migrace Romů	14
2.1.2 Příchod Romů na území dnešní České republiky.....	14
2.2 Romská kultura.....	16
2.2.1 Rodina.....	17
2.2.2 Bydlení a životní úroveň.....	19
2.2.3 Vybrané tradice romského etnika	20
2.3 Uplatnění Romů na českém trhu práce.....	21
2.4 Postoje české majority k romské národnostní menšině	23
3 Vietnamská národnostní menšina v ČR.....	24
3.1 Historie příchodu vietnamského etnika na území České republiky	24
3.1.1 Období tzv. indočínských válek	24
3.1.2 Migrace během 50. až 80. let 20. století.....	25
3.1.3 90. léta 20. století.....	26
3.1.4 Současnost	26
3.2 Vietnamská kultura.....	28
3.2.1 Rodina.....	28
3.2.2 Bydlení a životní úroveň.....	29
3.2.3 Vybrané tradice vietnamského etnika	29
3.3 Uplatnění Vietnamců na českém trhu práce	31
3.3.1 Přistěhovalecká ekonomika od 90. let 20. století	31
3.3.2 Hierarchie Vietnamců v ČR	32
3.3.3 Obecné příčiny ilegálních aktivit Vietnamců v ČR.....	33
3.4 Postoje české majority k vietnamské národnostní menšině.....	34

II Praktická část	36
4 Empirické šetření.....	37
4.1 Výsledky empirického šetření	40
4.2 Shrnutí a diskuse výsledků	46
Závěr.....	49
Použitá literatura a zdroje.....	50
Monografie:	50
Internetové zdroje:	52
Přílohy	54
Seznam příloh.....	55

Úvod

Společnost, ve které žijeme, je multikulturní. Jak ve velkých městech, tak i na vesnicích se čím dál častěji setkáváme se soužitím více rozdílných skupin lidí (nejen) z hlediska jejich etnicity. V České republice žijí spolu se zástupci majoritní společnosti i zástupci několika národnostních menšin a na základě tohoto soužití si pak na sebe navzájem utvářejí určité postoje a názory. Mnohdy bývá toto soužití komplikované. Proto je třeba věnovat tomuto tématu dostatek pozornosti, abychom byli schopni si uvědomit nejen to, že právě rozdílnost je tím, co je na nás lidech nejvíce lidské, ale také to, že i přes existenci zdánlivě neřešitelných situací a konfliktů, zde jsou cesty, jež vedou k jejich řešení.

Toto téma jsem si vybrala proto, že v České republice je otázka soužití majority s národnostními menšinami stále velmi aktuální. V médiích bývají v této souvislosti nejčastěji zmiňovány menšiny romská a vietnamská, navíc i já mám nejvíce osobních zkušeností právě s Romy a Vietnamci. Setkávala jsem se s nimi v rámci studia na základní a střední škole a v běžném životě se s nimi potkávám dodnes. Za tu dobu jsem si na každou z těchto minorit vytvořila vlastní názor. Zajímalo mě, jaké postoje vůči zástupcům těchto dvou národnostních menšin zaujímají zástupci většinové společnosti.

Text práce se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. V té teoretické nejprve vymezují základní pojmy, vztahující se k této problematice, a potom na základě studia literatury podrobně charakterizují romskou a vietnamskou národnostní menšinu. Zaměřuji se konkrétně na historii jejich příchodu do České republiky, kulturu, uplatnění na českém trhu práce a postoje majority vůči těmto menšinám, čímž vytvářím teoretické východisko pro ukotvení praktické části. Tu jsem zpracovala na základě empirického šetření, které probíhalo formou internetové ankety. Nejprve zde definuji cíl práce a také hlavní a dílčí výzkumné otázky. Poté charakterizuji výzkumnou metodu, výzkumný vzorek a organizaci výzkumného šetření, jehož výsledky pak uvádím pomocí tabulek četností.

Cílem této práce je shromáždit co nejvíce teoretických informací o dané problematice, poté zjistit postoje české majoritní společnosti k romské a vietnamské národnostní menšině v praxi a následně udělat jejich srovnání.

I Teoretická část

1 Vymezení základních pojmů

V první kapitole si vymežíme a vysvětlíme základní pojmy, které jsou klíčové pro správné porozumění textu této bakalářské práce. S danou tematikou jsou velmi úzce spojeny a v jednotlivých kapitolách se často objevují.

Národnost

Nejčastěji bývá chápána jako příslušnost jedince k určitému národu či etniku. Národ však lze chápat buď ve smyslu etnickém (soubor osob se stejným jazykem, společným územím, historií, národním hospodářstvím, tradicemi a zvyky), nebo ve smyslu politickém (soubor osob se státní příslušností daného státu). Tudíž i národnost rozlišujeme etnickou a politickou.¹ Lze ji určit hned od narození člověka, buď na základě toho, v jakém státě či oblasti se narodíme, nebo jaké národnosti jsou naši rodiče. Národnost může mít každý pouze jednu (na rozdíl od státní příslušnosti) a v průběhu života je neměnná.²

Etnikum (etnická skupina)

Termín pochází z řečtiny (ethnos - rod, kmen, pospolitost)³ a jeho pojetí jsou různá. Nejčastěji bývá definováno jako „*historicky vzniklá skupina lidí, kterou spojuje společný původ, zvláštní kulturní znaky, mentalita, tradice. Příslušníci daného etnika mají název (ethnonymum) a povědomí vzájemné sounáležitosti a zároveň odlišnosti od jiných společenství.*“⁴

Etnicita

Pochází stejně jako předchozí pojem z řečtiny a Antropologický slovník ji definuje jako „*souhrn znaků (kulturní hodnoty, normy, případně jazyk aj.) charakterizující etnikum a odlišující je od jiných etnik.*“⁵

¹ Srov. PRŮCHA, J., 2010.

² MALINA, J. et al., 2011.

³ MALINA, J. et al., 2011.

⁴ SKARUPSKÁ, H., 2006, s. 46.

⁵ MALINA, J. et al., 2011.

Komunita

Vychází z latinského *communitās* (společenství, společnost) a v Antropologickém slovníku je vymezena jako „*společenství, kolektiv vyznačující se těsnými vnitřními pouty, silnou soudržností (vědomí sounáležitosti, společný cíl), pocitem solidarity vůči vnějšímu světu, i když nevyklučuje vnitřní napětí. Německý sociolog, ekonom a filozof Ferdinand Tönnies (1855–1936) komunitu v ideálním případě definuje jako pospolitost charakterizovanou dobrovolností, altruismem a společným ideálem.*“⁶

Kultura

Tento pojem opět pochází z latiny, konkrétně ze slov *colo, colere, cultus* (pěstovat). Je používán mnoha vědními disciplínami, a tak existuje celá řada jeho vymezení. Nejpoužívanější je vymezení antropologické, proto se na něj teď zaměříme.

Z hlediska globálního antropologického pojetí je pojem kultura „*označení pro všechny nadbiologicky vytvořené prostředky a mechanismy, jejichž prostřednictvím se lidé adaptovali k vnějšímu prostředí. Kultura z tohoto hlediska zahrnuje společenské vědomí lidí, jeho projevy v chování a materiální a duchovní produkci života společnosti. Jedná se o negenetický program činnosti jednotlivců a sociálních skupin, který je fixován sociokulturní samoregulací a kulturními stereotypy, přetvářen společenskou činností a předáván prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě: a) výtvorů lidské práce (artefaktů), b) sociokulturních regulativů (obyčejů, mravů, zákonů, tabu), c) idejí (kognitivních a symbolických systémů), d) institucí (norem a pravidel organizujících lidské chování).*“⁷

Migrace (imigrace)

Termín vznikl z latinského *migrātiō* (stěhování) a opět má více vymezení. V této práci budeme vycházet z vymezení antropologického, podle kterého migrace znamená „*přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na*

⁶ MALINA, J. et al., 2011.

⁷ MALINA, J. et al., 2011.

všech úrovních. Podstatné jsou otázky, zda migrace byla vědomá a záměrná, zda nové teritorium bylo již osídleno jinou populací, do jaké míry probíhala migrace násilně aj.⁸

Majorita (většina) a **Minorita** (menšina)

Tyto pojmy je možno vnímat z několika hledisek. Někteří autoři uvádí, že ve společnosti lze rozlišovat dva druhy skupin dle početního poměru. Majoritní (většinová) skupina má pak co do počtu členů početní převahu nad skupinou minoritní (menšinovou). Jiní autoři však toto vymezení odmítají jako značně zjednodušené a dle jejich názoru označuje výraz menšina spíše skupinu, která má vůči jiné (většinové) skupině specifické vztahy.⁹

V Encyklopedii antropologie je zase definována jako „*skupina lidí, které spojuje společná pozitivní identita (kultura, jazyk, náboženství apod.) odlišná vůči většině. Obvykle utvořena na základě rasy, etnicity, náboženství a politického přesvědčení (menšinové strany). Menšina může vzniknout i na základě společného přísně individuálního zájmu (homosexuálové).*“¹⁰ Menšiny můžeme také různě dělit, mimo jiné např. na menšiny pohlavní, sexuální, náboženské a národnostní.

Národnostní menšina

Česká legislativa, respektive zákon č. 273 z roku 2001¹¹, vymezuje národnostní menšinu v §2, odstavci 1 takto:

(1) „Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“

V České republice je v současnosti oficiálně deklarováno těchto 14 národnostních menšin: Bělorusové, Bulhaři, Chorvati, Maďaři, Němci, Poláci, Romové, Rusíni, Rusové,

⁸ MALINA, J. et al., 2011.

⁹ Srov. NAVRÁTIL, P. a kol., 2003.

¹⁰ MALINA, J. et al., 2011.

¹¹ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Řekové, Slováci, Srbové, Ukrajinci a Vietnamci.¹² V této práci se podrobněji zaměříme na národnostní menšiny romskou a vietnamskou.

Postoje

Postoje se řadí do vědní disciplíny psychologie, především pak psychologie osobnosti, neboť patří mezi psychické vlastnosti osobnosti. Vyjadřují vztah člověka k nějakému objektu (jevu, předmětu či jinému člověku). Část postojů je vrozená, avšak převážnou většinu člověk získává prostřednictvím osobní nebo zprostředkované zkušenosti s objekty. Jsou relativně stabilní a zahrnují tyto tři složky:

- *kognitivní (názor na objekt), která je postavena na všech informacích, které člověk o věci získal, na rozumových úvahách o věci*
- *emocionální (citový vztah k objektu), radost, přátelství, oddanost či naopak nechuť či nenávisť*
- *konativní (chování vůči objektu), snaha jednat ve prospěch objektu nebo proti němu¹³*

Podle Řezáče jsou postoje „*získané hodnotící vztahy člověka k objektům a jevům životního prostředí příznačné výběrovostí a zaměřeností jednotlivých psychických procesů i osobnosti jako celku, projevují se predispozicí k určitému jednání (připraveností jednat určitým způsobem.)*¹⁴

Stereotypy a Předsudky

„*Stereotypy a předsudky mají stejnou psychologickou podstatu: Jsou to představy, názory a postoje, které určití jednotlivci či skupiny osob zaujímají k jiným skupinám (heterostereotypy) nebo k sobě samým (autostereotypy).*“¹⁵ Oba druhy těchto postojů a názorů jsou poměrně stabilní. Přenáší se z generace na generaci, mají silný emocionální náboj (racionální obsah je potlačen) a jdou jen obtížně změnit.

Stereotypy

V Encyklopedii antropologie jsou Stereotypy definovány jako „*přesvědčení, že příslušníci určité sociální kategorie vykazují některé podobné atributy. Například, že je muž*

¹² Srov. www.vlada.cz

¹³ www.studium-psychologie.cz

¹⁴ ŘEZÁČ, J., 1998, s. 31.

¹⁵ PRŮCHA, J., 2010, s. 67.

logický, rozhodný a nezávislý a žena emocionální, hovorná a jemná. Toto přesvědčení může být uvědomované (explicitní), ale může být rovněž neuvědomované (implicitní).“¹⁶ Stereotypy a předsudky mohou být národní, etnické, náboženské a rasové.¹⁷

Předsudek

Jedná se o postoj, který bývá definován jako zaujatý ustálený názor nebo předem učiněný či tradovaný závěr vůči dané sociální kategorii, se kterou přicházíme do styku (například k bělochům, černochům, mužům, ženám, homosexuálům atd.). *Projevuje se v předpojatém hodnocení a v zaujímání afektivních postojů k jedincům na základě jejich příslušnosti k této kategorii. Ačkoli jsou za předsudky nejčastěji pokládány negativní postoje k dané sociální kategorii (například silné antipatie), může jít i o kladné, případně ambivalentní postoje (jak je tomu například u ambivalentního rasismu).¹⁸ Právě předsudky bývají často (avšak ne vždy) příčinou diskriminace. Proto je důležité mezi pojmy předsudek a diskriminace rozlišovat. „Předsudek se vztahuje k nepříznivým představám a postojům vůči konkrétní skupině nebo kategorii. Diskriminace se týká chování a jednání, která jsou nepříznivá vůči skupině a která ji zbavují určitých základních práv a příležitostí.“¹⁹*

Diskriminace (znevýhodnění)

Termín pochází z latinského *discriminare* (rozdělovat, rozlišovat). Nejčastěji bývá používán v negativním významu, definován jako *„úmyslné rozlišování poškozující někoho, neuznávání jeho rovnosti s jinými, což porušuje princip občanské rovnosti, popírání a omezování práv určité skupiny či kategorie obyvatelstva nebo určitých států, mezinárodních organizací apod.“²⁰*

¹⁶ MALINA, J. et al., 2011.

¹⁷ Srov. PRŮCHA, J., 2010.

¹⁸ MALINA, J. et al., 2011.

¹⁹ NAVRÁTIL, P. a kol., 2003, s. 21.

²⁰ MALINA, J. et al., 2011.

2 Romská národnostní menšina v ČR

Romové²¹ se od ostatních národností liší. Nejsou totiž v kontaktu s žádnou mateřskou zemí, a tudíž nemají žádné teritoriální, mocenské, ani kulturní centrum, které by je v daných zemích podporovalo a iniciovalo např. standardizaci romského jazyka. Tuto roli suplují mezinárodní romské instituce. Na území dnešní České republiky žijí již mnoho generací. Jako menšina zde byli uznáváni už za první republiky,²² i když oficiální status národnostní menšiny spolu s právy a povinnostmi z něj vyplývajícími získali až v roce 1991.²³

V současnosti je téměř nemožné zjistit celkový počet Romů v této zemi, protože ne každý Rom se k této národnosti hlásí. Při posledním sčítání lidu v roce 2011 se z obyvatel, kteří se hlásili pouze k jedné národnosti, přihlásilo k té romské celkem jen 5 135 obyvatel, z toho 2 876 mužů a 2 259 žen. Z lidí, kteří se hlásili ke dvěma národnostem, se pak 7 026 přihlásilo k národnosti české a romské, 113 k moravské a romské, 5 ke slezské a romské a dalších 573 ke slovenské a romské. Podle statistik se tak v roce 2011 přihlásilo k romské národnosti dohromady 12 852 obyvatel.²⁴ Neoficiální odhady odborníků však hovoří o čísle 300 000.

2.1 Historie příchodu romského etnika na území České republiky

Historie Romů na území dnešní České republiky je velmi bohatá, neboť se tu nacházejí už několik století. Vlastní psaná historie Romů bohužel chybí, proto je nutné čerpat z dostupných historických pramenů a dobových kronik a pátrat tak po jednotlivých poznámkách, které se k Romům vztahují. Za první zmínku o Romech zde je považována už kapitola „O Kartasiech pohanských“ v kronice tzv. Dalimila z počátku 14. století.²⁵ Migrace Romů, nejen na území našeho státu, probíhala během několika století v různých vlnách.

²¹ K romské národnosti se hlásí zástupci několika etnických skupin (např. Olašští Romové, Sintí). Proto v této práci označuji termínem Rom každého příslušníka romské národnostní menšiny, který se k tomuto označení hlásí.

²² Srov. <http://romove.radio.cz>

²³ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

²⁴ Srov. www.scitani.cz

²⁵ Srov. <http://romove.radio.cz>

2.1.1 Stručný historický přehled migrace Romů

Romský původ, tedy místo odkud se Romové vlastně v Evropě vzali, byl zpočátku nejasný. Až po četných historických, etnografických, antropologických a především lingvistických studiích byla přijata teorie o původu indickém. S nejvyšší pravděpodobností jsou to potomci členů nejnižších kast ve střední Indii. Odtamtud pak odcházeli v několika časově vzdálených migračních vlnách již od 7. století našeho letopočtu. Poté byla jejich historie velmi pohnutá. Zpočátku směřovali převážně na západ, do Evropy, ale také na jihovýchod do Sýrie, Palestiny a severní Afriky. V 15. století se dostali do severní Evropy, v 18. století na Ukrajinu a do Běloruska a v polovině 19. století do Ameriky a Austrálie. Postupně se tedy usazovali téměř po celém světě.²⁶

Předkové Romů, dnes žijících v České republice, byli usazeni v různých částech Evropy nejpozději do konce 17. století. Zpočátku zde byli vítáni a oblíbeni i u panských dvorů. Přinášeli totiž zajímavosti o dalekých krajích, nové technologie²⁷ a krásnou hudbu. Ohromovali také svými znalostmi v oborech léčitelství a zvěrolékařství. O romských ženách se tradovalo, že umí předpovídat budoucnost. Brzo se ale situace obrátila a Romové začali být pronásledováni. Nejprve církví, která je obviňovala z čarodějnictví a nevěrectví, a později i světskou mocí za loupežnictví, nekalou konkurenci řemeslnickým cechům, špionáž a sabotáže. Útlak a pronásledování provázejí Romy po celou jejich historii na evropském kontinentu, což bylo hlavním důvodem toho, že se neusazovali a mnozí žijí kočovným životem dodnes. V 18. století politiku eliminace vystřídala politika násilné asimilace. Vrcholem všeho pak byla vyhlazovací politika Třetí říše, kdy velká část Romů zahynula v koncentračních táborech.

Po skončení Druhé světové války se ti, kteří přežili, opět stali předmětem manipulace a nedobrovolné asimilační politiky. Teprve v 90. letech se Romové dočkali změny. Stali se oficiálně uznávanou národnostní menšinou, což jim zajistilo i základní politická práva.²⁸

2.1.2 Příchod Romů na území dnešní České republiky

Převážná většina Romů, kteří dnes žijí v České republice, sem přišla mezi lety 1945 až 1993, a to ze Slovenska, dále z Maďarska, Rumunska a Polska. Druhou světovou válku a

²⁶Srov. GABAL, I. a kol., 1999.

²⁷Především ve zpracování kovů, neboť byli vynikajícími kováři.

²⁸Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

pobyt v koncentračních táborech přežilo jen asi 600 osob, což bylo pouze několik desítek rodin.

První migrační vlna

První vlna přistěhovalců dorazila brzy po skončení války, především do pohraničních oblastí Čech a Moravy a do průmyslových center. Nejprve si zde mladí muži našli práci a lepší podmínky k bydlení a poté se vrátili na Slovensko pro zbytek rodiny a všichni se sem přestěhovali. Migranti z této vlny si zachovali své tradice a ve většině i jazyk. Tam, kde se usadili, se sžili s ostatním obyvatelstvem, zpravidla mezi sebou nemají vážné konflikty a jsou považováni za starousedlíky. Ke konfliktům a problémům ovšem dochází, pokud se přestěhují na jiné místo, kde většinové obyvatelstvo není s Romy sžité.²⁹

Druhá migrační vlna

Druhá vlna migrace Romů probíhala v 50. a 60. letech, když byly organizovány náborů do těžkého průmyslu a na stavby. Ty se prováděly po celém Slovensku v romských osadách. Přijímání byli pouze mladí, silní a zdraví muži, u nichž se předpokládalo, že si v Čechách vydělají peníze a pak se vrátí zpět na Slovensko. Většinou se tak ale nestalo, právě naopak. Přivezli si sem svoje nevěsty a založili spolu rodiny. Tak se zde na jednom místě ocitlo mnoho mladých Romů z různých osad s odlišnou kulturou, kteří neměli zcela osvojené tradice. Dnes proto znají svou kulturu jen neúplně a romský jazyk už často pozapomínali. Tito Romové se zpravidla snažili asimilovat do většinové společnosti dobrovolně. Nepodařilo se jim to však do takové míry, aby je společnost přijímala za vlastní, takže mezi nimi existuje celá řada problémů.³⁰

Třetí migrační vlna

Třetí vlna probíhala po roce 1965. „*Tehdy byl usnesením³¹ UV KSČ a vlády ČSSR zřízen Vládní výbor pro cikánské obyvatelstvo, jehož hlavním úkolem bylo zapojit do pracovního procesu všechny práce schopné Cikány, zničit romské osady a rozptýlit či přesídlit jejich obyvatele.*“³² Stěhování bylo doprovázeno silným nátlakem. Romové byli nuceni radikálně změnit prostředí, práci, bydlení, dokonce i trávení volného času. Někteří z nich se z tohoto prodělaného kulturního šoku dodnes nevzpamatovali. Mnohdy byli stěhováni do

²⁹ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., ed., 2001.

³⁰ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

³¹ Usnesení č. 502 z října 1965, o likvidaci cikánských osad, čtvrtí a ulic.

³² <http://romove.radio.cz>

obcí, ve kterých nikdy před tím Romové nebyli a záměrně byli z jedné osady rozdělováni do co nejvíce míst. V žádné obci nesměl jejich počet přesáhnout 5% z celkového počtu obyvatelstva. Jejich následné snahy opětovně se sestěhovat dohromady se jim už nikdy zcela nevydařily. Z tohoto důvodu pak do velké míry přišli a dále přicházejí o své tradice a jazyk. Úředníci, kteří měli celou akci na svědomí, měli za to, že se zlepšením materiálních podmínek se změní k lepšímu i mentalita Romů, kteří pak svůj způsob života přizpůsobí životnímu stylu většinového obyvatelstva. Dnes však můžeme říci, že tyto domněnky byly zcela liché. Přesně tyto Romové mají totiž s českou většinovou společností nejvíce problémů. Vnímají ji jako nepřátelskou a jejich sousedé je odmítají přijmout.³³

Migrace po roce 1990

Od roku 1990 se mnoho Romů pokouší získat azyl v západních zemích nebo se tam usadit. Do České republiky takto migrují Romové ze Slovenska, kteří sem hojně přicházejí i za prací³⁴, nebo se snaží dostat dál na západ. Dále sem takto přicházejí buď jednotlivě nebo ve skupinách Romové ze zemí bývalého Sovětského svazu a Jugoslávie či Rumunska.³⁵

2.2 Romská kultura

Tradiční romská kultura a celkový způsob života byly v 50. a 60. letech 20. století velmi silně ovlivněny nedobrovolnou asimilační politikou komunistického režimu. Rozhodujícím byl rok 1958, kdy byl schválen zákon č. 74/1958 Sb., o trvalém usídlení kočujících osob. První paragraf tohoto ustanovení hovořil takto: *"Národní výbory poskytují osobám, které vedou kočovný způsob života, všestrannou pomoc, aby mohly přejít k usedlému způsobu života; zejména jsou povinny těmto osobám pomáhat při opatřování vhodného zaměstnání a ubytování a působit výchovnými prostředky soustavně k tomu, aby se stali řádnými pracujícími občany."*³⁶ To pro Romy zjednodušeně řečeno znamenalo, že se museli nastěhovat do přidělených bytů a pracovat v určených zaměstnáních, což bylo to poslední, o co kdy stáli. Každému, kdo tuto "pomoc" neakceptoval a setrval při kočovném způsobu života, přitom hrozil trest odnětí svobody v rozmezí od 6 měsíců do 3 let. Mnozí Romové se pak snažili popřít svoji skutečnou identitu a přiblížit se co nejvíc většinové společnosti, od

³³ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., ed., 2001.

³⁴ Ve velkém počtu bývají zaměstnáváni na stavbách.

³⁵ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., ed., 2001. (s. 120, 121)

³⁶ <http://romove.radio.cz>

kteřé začali přebírat i různé zvyky a obyčeje (například slavení Vánoc). Přestávali své děti učit romštinu a měnili i styl svého oblékání či zařízení bytu. Jejich národní hrdost utrpěla těžké újmy a mnohdy se od svého etnika vědomě distancovali.³⁷

Přesto se Romové svou kulturou od majoritní společnosti stále značně odlišují. „Romové oproti jiným národům či národnostem nejsou vedeni ideou např. budoucího romského státu, popř. skvělou minulostí s hrdiny, které by si mohli připomínat, proto se může na první pohled zdát, že jakoby ustrnuli v obvyklém vývoji národního uvědomění a zaměřili se na holé přežití.“³⁸ Jsou také mnohem emotivnější než česká majoritní společnost. Je to jakýsi jejich behaviorální vzorec.³⁹ Jejich konflikty tak většinou nebývají založeny na reálném základě, ale na tom, co v danou chvíli prožívají a cítí. Mezi jejich hlavní životní hodnoty patří rodina, rod, komunita, svoboda a úcta. Velmi si cení vše, co vede k zachování a pokračování života a naopak vše, co život omezuje či ohrožuje, vnímají negativně. Typická je pro ně láska k dětem⁴⁰, které jsou pokračovatelé rodu. Vysoko v jejich hodnotovém žebříčku stojí i peníze, které jsou zachovávání uvedených hodnot potřebné.⁴¹ Důležité je pro ně romství, tzv. romipen, což je nepsaný zákon, zahrnující v sobě veškeré hodnoty, které Romové ctí. Co se náboženství týče, tak většina Romů se hlásí ke křesťanské víře. Často nechávají své děti pokřtít, což souvisí také s tím, že bývají hodně pověřčiví a křesť je má uchránit proti zlu.⁴²

Komunikaci Romům a příslušníkům majority značně ztěžuje fakt, že Romové většinou neznají ani čistou romštinu, ani čistou češtinu, a tudíž mluví směsí několika jazyků.

2.2.1 Rodina

Zatímco české rodiny bývají často pouze nukleární, tradiční romská rodina je rozšířená a více generační. Mnohdy čítá 30 až 50 členů.⁴³ V jedné domácnosti zpravidla žijí rodiče s dětmi, prarodiče a strýcové a tety spolu s jejich dětmi. Typický je velký počet dětí. Romské dítě tak vyrůstá nejen mezi větším počtem sourozenců, ale i sestřenic a bratranců a všechny své příbuzné vnímá jako blízké.⁴⁴

³⁷ Srov. <http://romove.radio.cz>

³⁸ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004, s. 122.

³⁹ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁴⁰ Především mále děti bývají mnohdy hýčkány až nekriticky.

⁴¹ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁴² Věří například na duchy zemřelých, kteří je mohou chodit navštěvovat a strašit.

⁴³ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁴⁴ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

Romská rodina se liší i stylem výchovy. V české rodině směřuje výchova spíše k samostatnosti dítěte, k tomu, aby si dítě osvojilo zprvu vnější normy a budovalo si tak základy své osobnosti. Romské dítě se ale s největší pravděpodobností nikdy nebude muset rozhodovat samo za sebe, protože svůj život stráví mezi hromadou příbuzných, a tak tuto dovednost tolik nepotřebuje. „*Místo individuality se v romské rodině pěstuje úcta ke starším, místo schopnosti prosadit se, se pěstuje pocit solidarity a schopnost podřizovat se skupině.*“⁴⁵

Postavení rodinného příslušníka v hierarchii rodiny určuje jeho pohlaví a věk. Tradiční romská rodina je značně patriarchální. Muž je hierarchicky výš než žena. Vážnost obou pak stoupá spolu s věkem. U ženy hraje roli ještě počet dětí. Čím více jich má, tím větší úcta je jí prokazována.⁴⁶ Ženy také odedávna musely dodržovat mnohem přísnější morální zákony než muži. Nesměly se dopustit cizoložství, zatímco u mužů se tolerovalo. Dle romských zvyků bylo tolerováno i násilí mužů na ženách, které bylo obvykle pojímáno i jako projev lásky k ženě.⁴⁷ Muži mají tedy v rodině dominantní postavení. Jejich úkolem je zaopatřit ostatním rodinným příslušníkům finanční zázemí. Vydělané peníze odevzdávají ženám, které se pak starají o chod domácnosti.

Mezi povinnosti žen patří také výchova dětí, ačkoliv se na ní podílejí i ostatní členové rodiny.⁴⁸ Romové jsou emočně velmi vřelí. Svě děti hluboce milují. Věnují jim mnoho času a berou velké ohledy na jejich přání. Během komunikace s nimi používají více doteků jak majorita. Zároveň na sebe i víc křičí, což však ve vztahu matka – dítě není překážkou. Často zde ale bohužel chybí jak výchovné prostředky, tak výchovné cíle. Rodina je málo organizovaná, a pokud nastanou problémy, snaží se jim vyhýbat nebo je nějak obelstít. Skoro zde neexistuje ani organizovanost času. Dalo by se říct, že výchova romských dětí není ničím ohraničená. Děti nemají téměř žádná omezení – vstávají, v kolik hodin chtějí, chodí, kam chtějí a kdy chtějí. Větší respekt má otec jak matka. Tresty bývají nárazové, impulzivní, většinou fyzické.⁴⁹

Významnou úlohu v romské rodině mají kmotři. Je jim projeována úcta a jsou považováni za členy rodiny. Zároveň jsou od nich očekávány dary. Pokud by se rodičům

⁴⁵ MARÁDOVÁ, E., 2006, s. 19.

⁴⁶ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., ed., 2001.

⁴⁷ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁴⁸ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., ed., 2001.

⁴⁹ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

dítěte stalo něco tak vážného, že už by nebyli schopni se o ně postarat, automaticky by přešlo do rodiny kmotra.⁵⁰

2.2.2 Bydlení a životní úroveň

Na území České republiky žijí Romové rozptýleně. V jednotlivých lokalitách však žijí již koncentrovaně a míra segregace těchto komunit je velká. Jejich čtvrti bývají nezdědky označovány majoritou jako ghetta či tzv. enklávy chudoby.⁵¹

Mnoho romských rodin se řadí mezi chudé domácnosti. „Bydlení je ovlivňováno specifiky, která vyplývají z romských zvyklostí – např. početnost rodin, větší rodinná soudržnost a respektování tradiční kultury vedoucích k ubytování dalších rodinných příslušníků v již přeplněných bytech, časté spoléhání se na vnější pomoc ze strany státu, obce, apod.“⁵² Rozdíl v životní úrovni určuje také to, zda žijí ve městě nebo na vesnici a ve městě pak zda žijí v centru nebo okrajových ghettech. Hlavním problémem jsou sporné majetkoprávní vztahy při užívání obytných staveb a nelegální obývání bytů a jiných prostor. Pokud Romové bydlí na vesnici, často nevlastní ani pozemky, na kterých jejich domy stojí.⁵³ Většina Romů nemá díky jejich sociální situaci přístup k vlastnickému bydlení, a proto využívá bydlení nájemní.⁵⁴ Situování lokality, ve které Romové žijí, má pak velký vliv na jejich přístup ke vzdělání a uplatnění na trhu práce. Pokud bydlí v segregované oblasti, kde je rozpadlá síť služeb a hromadné dopravy, mají omezený přístup na trh práce z důvodu absence infrastruktury. Zároveň tu existuje nepřímá úměra ve vztahu nezaměstnanost – kvalita bydlení. Čím je nezaměstnanost Romů vyšší, tím nižší je kvalita jejich bydlení.⁵⁵

Nevýhodou pro Romy a jejich životní úroveň je jejich založení a celkový styl života. Umí přemýšlet jen v přítomném čase. Žijí tady a teď a co bude, pro ně není podstatné, protože budoucnost je velmi nejistá. Proto neumí hospodařit s penězi. Pokud má tedy rodina zrovna dostatek peněz, kupují si klidně drahé, značkové věci, hodně jídla a pití, pořádají oslavy apod. Brzy na to jim však peníze dojdou, a mnohdy pak nemají ani na základní potraviny. Přesto často dávají své „bohatství“ okázale na odívání. Například když jezdí drahými auty či taxíkem, a to klidně i pro sociální dávky, a do jedné domácnosti si nechávají instalovat i několik

⁵⁰ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁵¹ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁵² MARÁDOVÁ, E., 2006, s. 27.

⁵³ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁵⁴ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁵⁵ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

satelitů⁵⁶, jen aby okolí vidělo, jak dobře se mají. Toto jejich jednání pak značně pobuřuje veřejnost.⁵⁷

2.2.3 Vybrané tradice romského etnika

Romové nemají vlastní tradiční svátky, proto slaví běžné křesťanské svátky spolu s majoritou.⁵⁸ Až v roce 1990 byl na 4. sjezdu Mezinárodní romské unie ve Varšavě ustaven Mezinárodní den Romů, který připadá na den 8. dubna. „*V tento den si mají účastníci oslav každoročně připomenout společný původ, historii, kulturní dědictví a jazyk Romů.*“⁵⁹ V České republice se tento svátek slaví od roku 2001.

K romským tradicím pak vždy patřila vzájemná úcta, pohostinnost a zdvořilost vůči sobě navzájem.⁶⁰ Nositelem těchto tradic je dodnes romská rodina, ačkoliv se u nejmladší generace odlišné zvyky a dodržování tradic postupně vytrácí, neboť je čím dál více ovlivňována školou a médii, zejména pak televizí.⁶¹

Těhotenství

Když romská žena otěhotní, musí to nejprve sdělit svému muži, až pak všem ostatním. Kdyby se totiž tuto novinu dozvěděl od někoho jiného, mohl by ji podezřívát, že dítě není jeho. Během těhotenství se žena podle tradice nesmí dívat na oheň, nemocné lidi či zvířata a nesmí chodit na pohřeb, protože by tak negativně ovlivnila svoje dítě. Na druhou stranu jí během tohoto období musí její okolí poskytnout vše, na co dostane chuť. Po porodu pak žena nesmí vařit nebo vycházet z domu, aby předešla případnému uhrnutí dítěte. Při narození dítěte upřednostňují Romové syna jako pokračovatele rodu.⁶²

Tradice spojené s jídlem

V dřívějších dobách měla každá romská rodina svoji technologii pro přípravu pokrmů, kterou striktně dodržovala. Dále pak byly některé potraviny brány za nečisté. Nesmělo se jíst

⁵⁶ I když ve skutečnosti se většinou jedná o ojeté vozy a satelitní přijímače mnohdy nebývají vůbec funkční.

⁵⁷ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁵⁸ Srov. ŠÍŠKOVÁ, T., ed., 2001., s. 122.

⁵⁹ <http://www.drom.cz/> (cit. 1. 6. 2014)

⁶⁰ Srov. ŠÍŠKOVÁ, T., ed., 2001.

⁶¹ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁶² Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

například psí nebo koňské maso. Nečistými se stávaly také všechny pokrmy, které byly znovu přihřívány, spadl do nich vlas, nebo upadly na zem.⁶³

Tradiční oblečení

*„Dá se říct, že cikánský „kroj“ byl charakteristický pestrou barevnou kombinací: preference červené jako ochranné magické barvy s tmavě modrou, oranžovou, žlutou a zelenou.“*⁶⁴ Postupem času se Romové čím dál víc přizpůsobovali stylu oblékání většinového obyvatelstva. Stále však můžeme na oblečení tradičních Romů vyzorovat několik prvků, kterými se odlišují. Muži střední generace upřednostňují tmavší obleky, ženy naopak oblečení pestřejší.⁶⁵

2.3 Uplatnění Romů na českém trhu práce

Zatímco v období komunismu byla zaměstnanost Romů vysoká, dnes je tomu naopak.⁶⁶ Po změně politického režimu v roce 1989 se stali první obětí do té doby u nás neznámého jevu – nezaměstnanosti, s níž se velmi obtížně vyrovnávali. Dokonce lze tvrdit, že s demokratickým režimem, jehož základem je osobní odpovědnost za sebe samého, se nevyrovnali dodnes. *„Obtížná schopnost vstřebat do sebe a osvojit si mechanismy chování v novém typu společnosti je také jeden z důvodů, proč si většina Romů navykla na systém základní škola, po níž následuje úřad práce a trvalá dlouhodobá nezaměstnanost.“*⁶⁷ O tomto problému neexistují oficiální statistiky, takže se míra nezaměstnanosti Romů nedá zcela přesně zjistit. Přesto můžeme tvrdit, že neustále roste. Celkově je odborníky odhadována na přibližně 60-70% a v sociálně vyloučených oblastech pak dokonce až na 90 %.⁶⁸

Na trhu práce se tedy potýkají s marginalizací. Většinou bývají v důsledku jejich nízkého lidského a sociálního kapitálu a také strukturálních charakteristik na trhu práce dlouhodobě nezaměstnaní, nebo mají přístup pouze ke špatně placeným pracovním místům. K dalším faktorům, které mají na marginalizované postavení Romů na trhu práce vliv, patří špatné životní podmínky podmiňující špatný zdravotní stav a diskriminace ze strany

⁶³ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁶⁴ http://www.kostym.cz/Cesky/4_Odivani/cikani.pdf

⁶⁵ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁶⁶ Srov. NAVRÁTIL, P. a kol., 2003.

⁶⁷ SIROVÁTKA, T., ed., 2004, s. 132.

⁶⁸ Srov. www.humanrights.gov

zaměstnavatelů. „Avšak spíše než to zde neblaze působí vžitá obecná představa, nikoliv zcela nepravdivá, o Romech jako nespolehlivých pracovních silách. To se pak odráží v obecném mínění na celou romskou populaci a zasahuje nepříznivě i tu část komunity, která je schopna vykazovat dobré pracovní výsledky, přijatelnou míru odpovědnosti a schopnost kvalitní práce.“⁶⁹

Nejčastěji proto přijímají sezónní a příležitostné práce. To je nepochybně příčinou toho, že vykazují vysoký podíl na opakované nezaměstnanosti. Nezřídka také pracují v oblasti tzv. „šedé ekonomiky“⁷⁰ a zároveň pobírají sociální dávky, což je pro ně sice rizikové, ovšem z finančního hlediska mnohem výhodnější, než kdyby byli řádně zaměstnaní.⁷¹ Toto jednání má kořeny už v minulém politickém režimu. „V komunismu měli nekvalifikovaní dělníci vyšší platy než středo- nebo vysokoškolsky vzdělaní lidé. Proto si Romové také necenili vzdělaného, společensky aktivního Roma, ale přirozeně inteligentního a bohatého, i když se bohatství domohl nelegálním způsobem. Tato situace se však působením nových romských elit mění. Romové pracují ve školách⁷², na úřadech, v médiích apod.“⁷³

Pokud bychom měli postavení Romů na českém trhu práce celkově zhodnotit, můžeme říci, že jejich stav je vážný. „Souhrnem lze říci, že situace romské populace je uzavřena v bludném kruhu. Její naprostá většina je nevzdělaná a nekvalifikovaná a vzhledem k současnému nastavení trhu práce tak jen velmi těžko zaměstnatelná.“⁷⁴ Za těchto okolností ztrácejí návyk pracovat. Nemají zkušenosti a tím pádem ani dovednosti, jak usilovat o pracovní místo. To negativně ovlivňuje především mladou generaci Romů, která své rodiče viděla pracovat jen zřídka, tudíž pro ně práce není hodnotou a nejsou tak motivováni, aby se vzdělávali a snažili se ji získat.

⁶⁹ GABAL, I. a kol., 1999, s. 169.

⁷⁰ Šedá ekonomika je v podstatě souhrn ekonomických vztahů, porušujících běžné etické a morální normy společnosti (např. podplácení). Většinou je toto jednání na hranici zákona, a proto bývá velmi těžko právně postížitelné.

⁷¹ Srov. NAVRÁTIL, P. a kol., 2003.

⁷² Například romští asistenti, kteří pomáhají romským dětem a jejich rodičům získat důvěru a pozitivní vztah ke škole, vzdělání a učitelům, respektive ke společnosti.

⁷³ SIROVÁTKA, T., ed., 2004, s. 132.

⁷⁴ NAVRÁTIL, P. a kol., 2003, s. 63.

2.4 Postoje české majority k romské národnostní menšině

Romové žijí na území České republiky už po mnoho generací, přesto se od majoritní společnosti stále hodně liší. Řídí se jiným hodnotovým žebříčkem a mnohdy stejným slovům přiřkládají zcela odlišný význam, v důsledku čehož pak dochází ke vzájemně nepochopitelným nedorozuměním a konfliktům. Příslušníci majority se pak většinou snaží od této minority distancovat a Romové se jim snaží toto jednání oplatit, jak nejlépe umí.⁷⁵

Většina české společnosti vnímá Romy jako specifickou, jednolitou, nediferencovanou skupinu lidí s obdobnými vlastnostmi, čímž vznikl tzv. „kolektivní obraz Romů“.⁷⁶ V rámci něho pak Romové vystupují jako nositelé problémů ve společnosti, jako je např. zvýšená míra jejich kriminality, špatné sousedské vztahy, agresivita, nevzdělanost, neochota pracovat či hluchost. Často na Romy nahlíží i jako na nezvané přistěhovalce, kteří parazitují na sociálních výhodách státu. Tyto problémy jistě existují, avšak neměly by být jediným východiskem, od kterého se pak odvíjejí postoje majority k Romům.⁷⁷ Svou roli v utvrzování a rozšiřování těchto negativních postojů sehrávají také média, která před objektivními informacemi dávají přednost senzácím, jež celou situaci ještě více vyhrocují. Romové pak na českou společnost nahlížejí jako na nepřátelskou a nevnímají žádné její kladné hodnoty.⁷⁸

Přestože počet občanských sdružení, jež se Romům věnují, se neustále zvyšuje, vychází stále více knih i časopisů v romštině a rozhlas i televize vysílají pořady určené speciálně Romům, jejich soužití s většinovým obyvatelstvem představuje dodnes vážný problém a je nutno ho aktivně řešit.⁷⁹ „*Romové patří do české společnosti a je třeba vytvořit takové antidiskriminační prostředí, které jim umožní zachovat jejich identitu a svébytnost a současně jim umožní „stát na vlastních nohách“.*“⁸⁰

⁷⁵ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁷⁶ Srov. SIROVÁTKA, T., ed., 2004.

⁷⁷ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁷⁸ Srov. ŠÍŠKOVÁ, T., ed., 2001.

⁷⁹ Srov. MARÁDOVÁ, E., 2006.

⁸⁰ SIROVÁTKA, T., ed., 2004, s. 134.

3 Vietnamská národnostní menšina v ČR

Hovořit o Vietnamcích⁸¹ jako o národnostní menšině, je podle legislativy České republiky možné teprve od roku 2013. Až v tomto roce byli totiž, po opakovaných žádostech, českým státem jako oficiální národnostní menšina uznáni.

Vietnamci jsou po Ukrajincích a Slovácích třetí nejpočetnější skupinou cizinců žijících v České republice. Při posledním sčítání lidu v roce 2011 se zde k vietnamské národnosti přihlásilo celkem 29 660 lidí.⁸² Podle statistik Ministerstva vnitra za loňský rok v Česku legálně pobývalo ke dni 31. 12. 2013 celkem 57 406 Vietnamců (32 340 mužů a 25 066 žen), což tvoří 13% všech zde žijících cizinců. Z celkového počtu pak 43 875 mělo povolení k pobytu trvalému a zbytek, tedy 13 531, pouze k přechodnému.⁸³

3.1 Historie příchodu vietnamského etnika na území České republiky

Příliv vietnamských imigrantů na území dnešní České a Slovenské republiky probíhal v několika specifických vlnách. Jednotliví vietnamští studenti sem začali přijíždět již ve 40. letech 20. století a někteří z nich či jejich potomci zde žijí dodnes. Přítomnost značně široké vietnamské komunity v ČR je tak neodmyslitelným faktem již několik desítek let.

3.1.1 Období tzv. indočínských válek

Oficiální počátek imigrace obyvatel Vietnamu pak můžeme datovat ke dni 2. 2. 1950, kdy tehdejší Československo a Vietnamská demokratická republika (dále jen VDR) navázaly diplomatické vztahy⁸⁴. Vietnam v tomto období (1946 - 1954) sužovala tzv. první indočínská válka, ve které odolával Francii, jež se snažila o znovuoobnovení koloniální nadvlády, kterou ztratila po druhé světové válce. V roce 1954, po skončení první indočínské války, byl Vietnam rozdělen podél 17. rovnoběžky na Vietnamskou demokratickou republiku na severu (dále jen VDR), kterou ovládali komunisté a Vietnamský stát (od roku 1955 Vietnamská

⁸¹ Vzhledem k rozmanitému národnostnímu složení Vietnamské socialistické republiky (dále jen VSR) z etnografického hlediska, označuji v této práci termínem Vietnamec každého občana VSR.

⁸² Srov. www.scitani.cz

⁸³ Srov. www.mvcr.cz

⁸⁴ Srov. LEONTIYEVA, Y. et al., 2006.

republika) na jihu, jež byl podporován Spojenými státy americkými⁸⁵. Mezi oběma státy bylo neustálé napětí, které v roce 1964 vyvrcholilo Tonkinským incidentem v Jihočínském moři, jež je považován za začátek tzv. druhé indočínské války, známé také jako vietnamská válka. Ta od roku 1964 probíhala až do roku 1975, kdy byl Vietnam vojensky sjednocen jako Vietnamská socialistická republika (VSR).

Obě země – VSR i ČSSR – byly součástí tzv. východního bloku pod nadvládou Sovětského svazu. Zároveň byly členy Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), což znamenalo vzájemnou hospodářskou, vojenskou, kulturní a jinou pomoc všech zemí tohoto bloku, a tudíž i spolupráci mezi VSR a ČSSR.⁸⁶

3.1.2 Migrace během 50. až 80. let 20. století

V období 50. let až do konce let 80. přijížděli do Československa občané Vietnamu především na základě několika dohod. Byla to Dohoda o kulturní spolupráci, podepsaná v roce 1957, na základě které sem přijížděly ročně desítky až stovky vietnamských studentů jak graduálního, tak postgraduálního studia, pro něž zde byl připraven speciální studijní program. Další pak byla Dohoda o vědeckotechnické spolupráci, podepsaná roku 1956. „*Na základě této dohody zde od konce 50. let pobývali první vietnamští občané, většinou praktikanti, učňové a pracovníci několik let na náklady Československé vlády. Vzdělávali se především v oblasti strojírenství a lehkého průmyslu (textilní, potravinářský a obuvnický)*“.⁸⁷ V roce 1973 podepsala ČSSR s VSR další smlouvu o přijímání studentů, učňů a o zaměstnávání. V dubnu roku 1974 pak byla podepsána Dohoda o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích, která měla přátelskou spolupráci mezi oběma zeměmi ještě rozšířit.

Nejvíce počet Vietnamců na území dnešní ČR vzrostl mezi lety 1979 až 1985. Vláda ČSSR vydala dne 19. 12. 1979 usnesení č. 337, o sjednání dohody s Vietnamem a o odborné přípravě a dalším zvyšování kvalifikace vietnamských občanů v československých organizacích a souhlasila tak s odbornou přípravou 3 500 Vietnamců v letech 1980 - 1983, přičemž vzniklé náklady měly být uhrazeny výnosy z jejich práce. Dohromady přijelo do

⁸⁵ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012

⁸⁶ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012

⁸⁷ LEONTIYEVA, Y. et al., 2006, s. 47.

Československa na základě této dohody 8 700 žáků středních odborných učilišť, kteří pak měli i následnou možnost praxe a 23 300 praktikantů a stážistů.⁸⁸

Plnění podmínek těchto dohod mezi VSR a ČSSR bylo pro obě země vzájemně výhodné. Vietnamci posílání do ČSSR zde měli získat teoretické znalosti a praktické dovednosti, jejichž prostřednictvím pak měli po jejich návratu zpět do Vietnamu pomoci tuto zemi, v rámci poválečné přestavby, znovu vybudovat. Především pro československé hospodářství bylo zase přínosné to, že Vietnamci zde zastávali práci převážně ve stavebnictví, kovoprůmyslu, energetice a dalších méně atraktivních odvětvích, které se potýkaly s nedostatkem zaměstnanců.

3.1.3 90. léta 20. století

Začátkem devadesátých let došlo k mnoha změnám. Bezprostředně po revoluci v roce 1989 byly vzájemné vztahy mezi VSR a Československem a následně i Českou republikou na několik let utlumeny. Postupně však byla část z nich opět navázána. Migrace vietnamského obyvatelstva už nebyla určována mezivládními dohodami. „*Změnila se i skladba přichozích; ve větší míře se začali objevovat i obyvatelé z jihu, lidé z chudších oblastí, projevil se i vietnamský disent a různě motivované nelegální přistěhovalectví.*“⁸⁹ Mnoho Vietnamců využívalo možnosti získat živnostenský list, na jehož základě jim pak byl udělen dlouhodobý pobyt. Začali zde podnikat v maloobchodu, ve službách a ve stánkovém prodeji, což se jeví zcela logicky, neboť tato forma obchodování je ve Vietnamu nejhojněji rozšířená a navíc je poměrně nenáročná na náklady a tedy velmi výhodná.⁹⁰ Zprostředkovali tak levné zboží z Asie, čímž zaplnili mezeru na místním trhu.

Z důvodu zpřísnění migrační politiky Německa (spolu s několika dalšími evropskými zeměmi), jež po roce 1993 ukončilo pracovní smlouvy z období NDR, se do ČR přesunovaly další a další skupiny Vietnamců.

3.1.4 Současnost

Vietnam je v současnosti stále komunistickou zemí. Vládnoucí strana netoleruje ani sebemenší náznaky jednání či postojů zpochybňujících nastolený režim, jako jsou například lokální snahy o větší autonomii či pravomoci sociálních nebo místních skupin. I přes všechny

⁸⁸ Srov. LEONTIYEVA, Y. et al., 2006.

⁸⁹ BAREŠOVÁ, I., 2010, s. 15.

⁹⁰ Srov. MARTÍNKOVÁ, Š., 2010.

tyto skutečnosti však Vietnam již není mezinárodně izolován. Aktivně se napojil na světovou ekonomiku, je členem důležitých uskupení a mezinárodních organizací (WTO, ASEAN, APEC), pomocí čehož je schopen aktivně určovat politiku širšího regionu. Podíl na rozvoji ekonomiky má především rozvoj turistiky a nárůst zahraničních investic. Občané VSR tedy mají možnost cestovat a relativně svobodně podnikat.

Přibližně od roku 2005 ve Vietnamu vstoupily do popředí zájmu různé personální agentury spolu s jejich nabídkami zprostředkování práce v zahraničí, kterých Vietnamci začali hojně využívat. Především ti chudší, pocházející z venkovských oblastí, dodnes považují vycestování do západních zemí, tedy i do ČR, za skvělou příležitost pro zlepšení kvality jejich života. Hlavním motivem pro jejich migraci je tedy finanční situace. Obvykle emigruje jeden vyslanec rodiny, který má v zahraničí vydělat peníze a zajistit tak existenci ostatním rodinným příslušníkům. Náklady na cestování jsou však pro Vietnamce desetinásobně větší než pro Čechy. Na cestu většinou padnou veškeré rodinné úspory a nezdědka bývají zapotřebí i půjčky, takže se mnohdy i celé rodiny zadluží. Mnohem komplikovanější situaci mají také při žádosti o vydání cestovního dokladu či o udělení víza, málokdo z nich pak získá potřebné doklady osobně. Návrat takto vycestovaného Vietnamce z ciziny je tedy téměř nemyslitelný, neboť by znamenal naprosté selhání a extrémní finanční zátěž pro všechny členy rodiny, kterým měl jeho výjezd naopak zajistit blahobyt.⁹¹ V ČR byl o tyto agenturní zaměstnance velký zájem. Mnohé české podniky Vietnamce obsazovaly na pracovní místa, která byla pro Čechy málo atraktivní (např. práce u výrobních pásů, ve strojírenství, montáže).⁹² Tato skupina vietnamských imigrantů je bohužel nejvíce ohrožena sociální marginalizací. V tom lepším případě je to kvůli jejich pracovním podmínkám (směnný provoz, neobvykle dlouhá pracovní doba) kdy jsou tak relativně izolovanou skupinou a to jak ve vztahu k většinové společnosti, tak ve vztahu k v ČR déle usazeným Vietnamcům.⁹³ V tom horším případě je to z důvodu tržního chování pracovních agentur, které v průměru obdrží za osobu 10 000 dolarů a prioritou tak pro ně je pouze dostat do ČR co největší počet Vietnamců. Pracovní místa pro ně už mnohdy vůbec nezajistí, a pokud ano, tak pouze na krátkou dobu (např. na jeden měsíc). Tito lidé se pak dostávají do zcela bezvýhodné situace, neboť neovládají český jazyk, neznají místní legislativu a čím dál víc se zadlužují. Agentury již jejich návrat domů neřeší, navíc,

⁹¹ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012.

⁹² podobně jako v 70. a 80. letech 20. století

⁹³ Srov. RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. a HOFÍREK, O., 2009.

podle jejich zvyklostí, se takto domů ani vrátit nemohou. I v tomto případě vedou všechny uvedené skutečnosti k separaci vietnamských imigrantů od většinové populace.⁹⁴

3.2 Vietnamská kultura

Vietnamská kultura je oproti české kultuře velmi specifická. Pokud bychom měli Vietnamský národ charakterizovat několika podstatnými jmény, pak můžeme použít slova, jako je hrdost, statečnost a pracovitost. Pro Vietnamce je velmi důležitá rodina a udržování rodinných vztahů. Vysokou hodnotu přisuzují také vzdělání.⁹⁵ Co se týče náboženství, tak ve Vietnamu působí jak asijské náboženské směry jako buddhismus, taoismus a konfucianismus, tak křesťanská církev. Asi 85% Vietnamců se hlásí k buddhismu a 8% ke křesťanství, z toho v naprosté většině ke katolictví. Velký důraz kladou na dodržování tradic, a to například i při přípravě jídla, u něhož se potká celá rodina a řeší se nejdůležitější otázky domácnosti, vzdělávání dítěte, obchodu a podobně. Také při komunikaci jednají Vietnamci velmi odlišně. Například když nerozumí, chtějí zmírnit nějakou nepříjemnou situaci, nejsou si jistí nebo jsou v nesnázích, tak se často usmívají nebo se nahlas smějí. Při rozhovoru je pro ně nezdvořilé a nepříjemné, když se jim někdo dívá přímo do očí, berou to jako projev povýšenosti či domýšlivosti komunikanta.⁹⁶

3.2.1 Rodina

Pro Vietnamce je rodina velmi důležitou životní hodnotou. Jejich rodinné vazby jsou velmi úzké, a to i když se jedná o vzdálenější příbuzné. Oproti tomu jejich vazby s širší společností (jedinec – společnost) jsou spíše volnější. V rodině rozhoduje otec nebo nejstarší syn. Manželky, dcery a sestry jsou podřízené. Přesto se vietnamská kultura označuje jako matriarchální, neboť ženy – matky jsou zde silně obdivovány.⁹⁷ Povinností mužů je vykonávat těžké práce a prokazovat sílu v krizových situacích. Děti se učí, aby byly slušné, poctivé a tiché. Očekává se od nich, že budou uctívat rodiče, mít respekt před staršími a poslouchat.

⁹⁴ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012.

⁹⁵ V procesu vzdělávání v České republice jsou Vietnamci velmi úspěšní.

⁹⁶ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., 2001.

⁹⁷ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., 2001.

Uvnitř komunity je patrná značná diskriminace mladých žen. Hlavní reprezentativní postavení mají v rodině muži. Nejvyšší slovo má vždy otec a po něm pak odstupňovaně nejstarší až nejmladší syn. Mladé ženy a dívky se tak ocitají ve velmi komplikované situaci. „*Pokud narazíme na studující dívku, která není ubytována na koleji, můžeme si být jisti, že po škole ještě pracuje do pozdních večerních hodin v rodinném podniku a musí zvládat i domácí práce.*“⁹⁸ Můžeme se zde setkat také s fyzickými tresty (například když otec či starší bratr trestají mladou dívku za špatný školní prospěch), které, alespoň z pohledu středoevropana, mnohdy hraničí až s domácím násilím. Toto jednání však uvnitř komunity není vnímáno negativně, naopak je to chápáno tak, že je to pro dobro dívky.

Diametrálně odlišné postavení má mladý Vietnamec, který vždy studuje na prestižní škole, a to aniž by po škole musel pracovat. Také veškeré dědictví a plody práce žen následně připadnou do jeho vlastnictví.

3.2.2 Bydlení a životní úroveň

Bydlení Vietnamců je velmi skromné. V jednom bytě žije většinou více lidí pohromadě. Často bývá využíván také k pracovním účelům (například jako skladiště oblečení), což se příslušníkům české majority může jevit jako chaotické, nehygienické a zanedbané. Vietnamci však většinu svého času tráví prací (obchodem), tudíž je pro ně jejich byt v podstatě pouhým místem k přespání, které je skryto před okolím, a tak jeho zařízení nepřikládají velkou váhu. Naopak velký důraz kladou na to, jak se prezentují před veřejností. Rádi dávají na odiv svůj blahobyt tím, že si, mnohdy právě na úkor vybavení bytu, kupují drahé šperky, oblečení nebo třeba drahá auta. Chtějí tak zdůraznit své dobré postavení ve společnosti.⁹⁹ Touha Vietnamců ukázat, že jsou úspěšnější a bohatší než jejich soused, je také příčinou toho, že ti z nich, kteří se dostanou do ČR, se pak ve Vietnamu prezentují jen jako velmi úspěšní. Vytváří tak dojem, že se jim zde žije snadno, a to i v případech, když to není pravda. Toto jednání pak motivuje další Vietnamce k vycestování do ČR.

3.2.3 Vybrané tradice vietnamského etnika

Jak už jsem zmínila výše, Vietnamci připisují dodržování tradic vysokou hodnotu. Proto si v této podkapitole přiblížíme alespoň ty nejvýznamnější z nich, ke kterým bezesporu

⁹⁸ DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012, s. 104.

⁹⁹ Znakem dobrého postavení jedince ve společnosti je dle vietnamské tradice také dlouhý nehet na malíčku u ruky, který znamená, že dotyčný nemusí pracovat.

patří oslava Nového roku, důstojné rozloučení se zemřelými blízkými a vzpomínkové akty k jejich uctívání.

Nový rok

Oslavy Nového roku, které se nazývají Tet, jsou nejdůležitějším a nejvýznamnějším svátkem v roce. Svátky nemají přesně stanovené datum, slaví se podle lunárního kalendáře na přelomu ledna a února. Průběh oslav je velmi podobný tradičním českým Vánocům. V tomto období si Vietnamci dávají dárky, navštěvují se a navzájem se hostí.¹⁰⁰

Úmrtí

Zatímco narozeniny Vietnamci ve své vlasti tradičně neslaví¹⁰¹, úmrtí rodinného příslušníka je vždy nesmírně důležitou událostí. Pojí se s ním různé tradice a rituály. Sejde se celá obšírná rodina, na památku zemřelého se podává slavnostní jídlo a spolu se vzkazy se zapalují vonné tyčinky. Dále jsou servírovány rozmanité druhy jídla a ovoce na oltáři zemřelého, jenž bývá zpravidla pokryt spoustou svých fotografií.¹⁰²

Uctívání předků

Mezi nejdůležitější tradice patří uctívání předků. Vietnamci jsou velmi pověřiví. Jsou také přesvědčeni, že zemřelý člen rodiny žije nadále v jiné formě existence a stále se zajímá o svět i o své příbuzné, takže může ovlivňovat jejich činy. V každé rodině je postaven oltář s tradiční bohatou výzdobou, kde nechybí fotografie předků, rodinných příslušníků a blízkých příbuzných, vonné tyčinky a ovoce. Datum výročí úmrtí příbuzného je důležitým dnem vzpomínkových aktů a oslav, konaných za účelem zajistit milovaným zemřelým pohodu a tím si je příznivě naklonit. Poté své předky vždy, když je čeká něco mimořádného, jako např. složení zkoušky nebo důležitý obchod, prosí o příznivou pomoc. Kromě náboženské funkce má tato tradice také funkci sociální, neboť napomáhá k reprodukci a kultivaci hodnot příbuzenství, jako jsou úcta k rodičům, rodinná lojalita a soudržnost a udržování rodové linie.¹⁰³

¹⁰⁰ Srov. ŠIŠKOVÁ, T., 2001.

¹⁰¹ Velmi obvyklé ovšem je, že v Evropě tento zvyk přebírají.

¹⁰² Srov. <http://www.vietnam2010.estranky.cz>

¹⁰³ Srov. <http://www.hks.re>

3.3 Uplatnění Vietnamců na českém trhu práce

Vietnamská komunita je velmi flexibilní. Její členové mají naléhavou potřebu vydělávat, proto jsou ochotni pracovat i bez pevně stanovené pracovní doby a vše podřizovat výdělku. Nejsou ani vázáni na jedno pracovní místo, čímž se „typický“ Vietnamec jeví jako protipól „typického“ Čecha.¹⁰⁴

3.3.1 Přistěhovalecká ekonomika od 90. let 20. století

Vietnamští imigranti, kteří v Česku žili již před revolucí v roce 1989 (tzv. sametová revoluce), jež zapříčinila změnu politického režimu, vybudovali v průběhu 90. let přistěhovaleckou ekonomiku organizovanou především okolo drobného prodeje elektroniky a oděvního zboží. Podnikání s těmito druhy zboží pro ně bylo relativně nejlepším možným východiskem jak se udržet na místním trhu práce. Jejich pracovní místa zde v ČR totiž přestala být legislativně a institucionálně zajištěna¹⁰⁵ a navíc v těchto letech procházela česká ekonomika velmi výraznou přeměnou. Tyto příčiny tedy vedly ke vzniku etnicky specifického podnikatelského odvětví, které se díky know-how, velikosti sociálních sítí a poptávce rychle rozšiřovalo a vytvořilo tak příležitosti pro vznik nových zaměstnaneckých míst a dalšího podnikání. Za průkopníky tohoto obchodování proto přijížděli noví imigranti, většinou členové rodiny a přátelé. Přestože se po ukončení platnosti vzájemných mezistátních dohod mezi ČSR a VSR původně očekával pozvolný odchod všech Vietnamců zpět do Vietnamu, díky jejich podnikatelským schopnostem a dovednostem se tak nestalo a počet Vietnamců v ČR je dnes vyšší, než byl v období, kdy byla jejich migrace organizovaná státem.

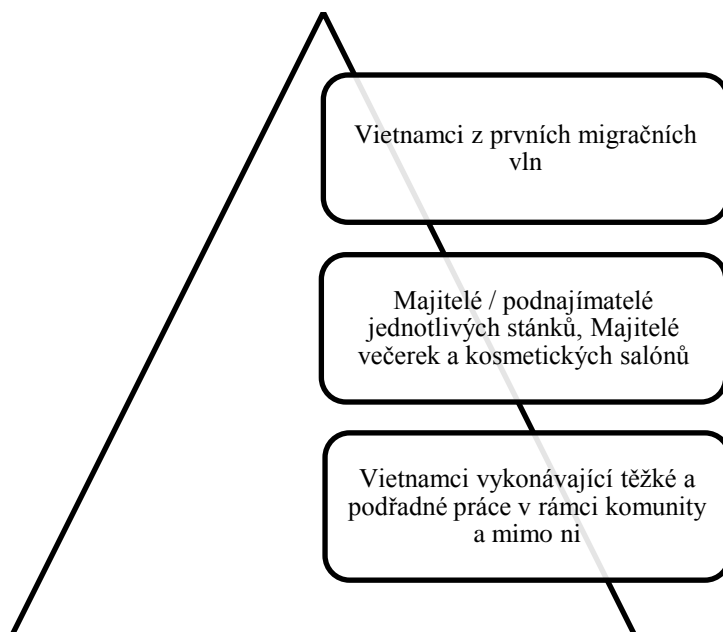
V současnosti (2014) se Vietnamci na českém pracovním trhu pohybují buď jako podnikatelé (více či méně úspěšní) nebo jako zaměstnanci. Ani po tak dlouhé době, co v Česku žijí, však nejsou zaměstnání v oblasti veřejné správy, a to i přes to, že mnohdy mají potřebné vzdělání. Důvodem je finanční efekt, podle jejich slov by se jim to zkrátka nevyplatilo.

Zvláštní skupinu pak tvoří ti, kteří zde pracují nelegálně nebo si vydělávají trestnou činností.

¹⁰⁴ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012

¹⁰⁵ Přestaly platit smlouvy o dohodách o vzájemné pomoci uzavřené mezi tehdejšími ČSR a VSR, viz 3.1.2.

3.3.2 Hierarchie Vietnamců v ČR

Obr. č. 1 (zdroj - vlastní)

Struktura skupiny vietnamských obyvatel České republiky vyplývá z jejich rodinných vazeb a z dílčích migračních vln, ve kterých sem postupně přicházeli. Špičkami v hierarchii často bývají Vietnamci z prvních migračních vln¹⁰⁶, protože znají českou řeč, český právní řád, místní kulturu a již mají potřebné kontakty. Jsou to vysokoškolsky vzdělaní, bohatí lidé s širokým právním povědomím.

Na druhou úroveň lze zařadit ty, kteří do ČR přišli v migrační vlně až po roce 1989. Většinou jsou to majitelé, popřípadě podnajímatelé jednotlivých stánků v rámci tržnic a majitelé obchůdků se smíšeným zbožím, či různých kosmetických salonů, které se nacházejí mimo tržnice.

Třetí a zároveň poslední úroveň je pak tvořena početnou skupinou Vietnamců, kteří do ČR přicestovali za prací většinou v roce 2007, z důvodu tehdejšího nedostatku pracovních sil v českém průmyslu. Tito lidé vykonávají velmi těžké a podřadné práce. „Živí se například jako skladníci, nosiči, zpracovatelé odpadu, nebo šičky v nevytopených místnostech bez oken, přičemž bývají zaměstnáváni i v nevietnamských provozovnách a továrnách.“¹⁰⁷ Dostali se sem díky zprostředkovatelským agenturám¹⁰⁸, takže jsou lehce zneužitelní, neboť neznají

¹⁰⁶ během 50. let 20. století

¹⁰⁷ DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012, s. 42.

¹⁰⁸ viz kapitola 3.1.4

český jazyk a nemají nijaké kulturní ani právní povědomí. Pracují tak spousty hodin denně a pobírají příliš nízkou mzdu, která ani zdaleka neodpovídá základním normám podle zákona.

3.3.3 Obecné příčiny ilegálních aktivit Vietnamců v ČR

Český stát má v dostatečné míře nastavené podmínky pro přijetí Vietnamců do republiky, avšak nikdo už se nezajímá o jejich současné a především budoucí uplatnění na místním ekonomickém a pracovním poli. V této oblasti jsou podmínky tedy zcela nevyhovující. Pracovní trh je zaplněn. Situaci nepomáhá ani globální finanční a hospodářská krize, která sice vypukla již v roce 2008, ale s jejími následky se česká ekonomika potýká dodnes. Česká veřejnost začala více šetřit a lidé už na tržnicích nenakupují tak často jako v období před krizí. To vede Vietnamce, především na nejnižším hierarchickém stupni, k tomu, aby pracovali pro zločinecké gangy. Dochází tak k nárůstu jimi konaného protiprávního jednání.

Navíc Vietnamci mají zcela odlišný pohled na české právo než majoritní společnost. Nezajímá je názor Čechů, berou ohled pouze na to, co si myslí Vietnamci a ti jsou značně omezeni na finanční stránku.¹⁰⁹ Český právní systém je členy vietnamské komunity mnohdy brán na lehkou váhu, neboť vymáhání českých právních norem je nedokonalé a nedostatečné. Toho se pak ti z nich, kteří jednají ilegálně, snaží co nejvíce využít. Například tvrzením, že majitel stánku, kde policie přišla na protiprávní činnost, je momentálně ve Vietnamu a nikdo neví, kdy se vrátí, tudíž je v České republice nedohledatelný.¹¹⁰

Další příčinnou je fakt, že ve Vietnamu jsou za trestné činy ukládány mnohem tvrdší tresty¹¹¹, takže si mnozí z nich dovolí v Česku i to, co by si ve Vietnamu nikdy nedovolili. České věznice jsou navíc prý na úplně jiné, lepší úrovni než věznice ve Vietnamu. Proto Vietnamci páchají ilegální činy v takové míře, protože jim zisk z této činnosti stojí i za pobyt ve vězení.

V neposlední řadě je tu problém vietnamských dětí, které už se narodily v ČR. Těmto tzv. „banánovým dětem“¹¹² by Česká republika měla poskytnout možnost dvojího

¹⁰⁹ Souvisí to s jejich sebezprezentací, protože právě majetek je hlavním měřítkem při vzájemném posuzování v komunitě. Raději tedy obětuji současnost ve prospěch budoucnosti.

¹¹⁰ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012.

¹¹¹ Zatímco v České republice je nejhorší trest, který může být příslušníkovi vietnamské komunity uložen, vyhoštění ze země, ve Vietnamu je to trest smrti.

¹¹² Výraz „banánové děti“ je uvnitř vietnamské komunity používán pro označení vietnamských dětí, které se narodily na území České republiky. Často tak o sobě hovoří právě mladí Vietnamci. Přirovnávají se k banánu,

občanství¹¹³, aby se mohly samy rozhodnout, kde chtějí žít, až jim bude 18 let. Bohužel se prozatím tito mladí Vietnamci právem cítí oběma kulturami (jak českou, tak vietnamskou) odmítání a někteří z nich pak volí kriminální aktivity jako pokus o řešení jejich životní situace.

Nejvyšší procento trestné činnosti páchané příslušníky vietnamské komunity patří oblasti hospodářské kriminality, především daňových úniků, které se vyskytují až u 70% vietnamských obchodníků.

3.4 Postoje české majority k vietnamské národnostní menšině

Integrace Vietnamců v České republice neprobíhá zcela bez problémů, což je bohužel ke škodě obou stran. Většina příslušníků vietnamské komunity nejeví zájem plně splynout s českou majoritou, avšak chce alespoň jaksi „souznít“. Nejen z tohoto důvodu postoje většinového obyvatelstva k vietnamské národnostní menšině oscilují mezi pocity opovržení a soucitu.

Setkáváme se tedy se dvěma zásadně protichůdnými pohledy majority na vietnamskou minoritu. První z nich je „protivietnamský“ - Vietnamci se musí podřídít, druhý je naopak „provietnamský“- My jako většina jim musíme pomoci:

1. *„Pokud chtějí žít v naší zemi, je jejich povinností znát naše zákony, dodržovat naše pravidla, chovat se slušně a být přínosem.“*

2. *„Je naší povinností v rámci multikulturního soužití a vzájemného obohacení poskytnout rady a podat pomocnou ruku při jejich začleňování do naší kultury.“¹¹⁴*

Pokud bychom pátrali po původu prvního z pohledů, pak zde určitou roli sehrává skutečnost, že Vietnamci, kteří do Česka od 50. let přijížděli, zpravidla zaplňovali nekvalifikovaná a nepopulární pracovní místa ve výrobě a průmyslu. Byli tak většinovým obyvatelstvem

kteří je navenek žlutý ale uvnitř bílý, přesně jako oni sami, kteří mají sice asijský vzhled, ale již evropské smýšlení.

¹¹³ Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, účinný od 1. 1. 2014, již dvojí občanství umožňuje. Tzn., že cizinci, kteří požádají o udělení českého státního občanství, se už nemusejí zřeknout svého dosavadního občanství.

¹¹⁴ DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012, s. 8.

vnímání jako někdo na nižší úrovni – majorita se k nim chovala mírně pohrdavě, přehlížela je a snaha poznat jejich kulturu byla mizivá, což do jisté míry trvá dodnes. Od okamžiku, kdy značná část Vietnamců začala podnikat, jsou většinovým obyvatelstvem vnímání opět negativně, tentokrát však jako konkurence na pracovním trhu. Velký podíl na podobných záporně laděných postojích mají také média. Často totiž společnosti předkládají o jednání Vietnamců nepodložené nebo nepravdivé zprávy a celou situaci spíše demonizují. Příslušníci většiny je pak posuzují špatně, právě na základě těchto zpráv, což procesu vietnamské integrace zcela jistě nepřispívá.¹¹⁵ Mezi příčiny druhého z pohledů pak můžeme zařadit fakt, že v ČR panuje přesvědčení, že vietnamská komunita se zde integruje lépe než ostatní skupiny migrantů. Lidé s tímto postojem považují vietnamskou komunitu za vysoce organizovanou skupinu, udržující kvalitní styky s českými úřady na všech úrovních.¹¹⁶ Tyto pohledy se u české majority vyskytují přibližně ve stejném poměru a oba jsou svým způsobem radikální, proto bychom měli řešení této otázky hledat někde mezi nimi.

Vietnamci jsou již několik desítek let nedílnou součástí České republiky a majoritní společnost by měla tuto skutečnost přijmout. Faktem bohužel je, že odpovídající progres a spolupráce ve vzájemném soužití nejsou výrazně znatelné, dalo by se říci, že jsou zatím spíše zanedbatelné. Obě tyto národnosti se sice akceptují, avšak ani jedna nehledá k té druhé cestu. „Česká většina očekává vstřícnost a snahu o integraci od vietnamské komunity jako od nevídaného hosta. Vietnamci se tak přizpůsobili prostředí, fungují jako samostatná a nezávislá skupina a tedy moc nestojí o změnu v podobě integrace do české společnosti.“¹¹⁷ Ač by se mohlo zdát, že se jedná o dvě zcela nezávislé skupiny, není tomu tak. Proto je tento vztah soužití neprospěšný pro obě strany. Měli bychom se pokusit lépe se vzájemně poznat a snažit se od sebe učit.

¹¹⁵ Srov. DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012.

¹¹⁶ Srov. BAREŠOVÁ, I., 2010.

¹¹⁷ DRBOHLAV, M. a KUČERA, D., 2012, s. 123.

II Praktická část

4 Empirické šetření

Cílem této práce bylo, kromě nashromáždění co nejvíce teoretických informací o dané problematice, také zjistit postoje, které v současnosti zaujímá česká většinová společnost k romské a vietnamské národnostní menšině v praxi, a následně udělat jejich srovnání. V předchozích kapitolách jsme se již seznámili se stanovisky několika autorů, jež se danou problematikou zabývají, a nyní se tedy budeme věnovat šetření, které nám zprostředkuje postoje majority.

Výzkumné otázky

HVO: Jaké postoje zaujímá česká majorita k romské a vietnamské národnostní menšině?

DVO:

1. Jak respondenti objektivně hodnotí vztahy Romové – majorita a Vietnamci – majorita?
2. Jak respondenti hodnotí jejich subjektivní zkušenosti se zástupci romské a vietnamské menšiny?
3. Kolik procent respondentů se během svého života setkali s projevy nepřátelství vůči příslušníkům romské a vietnamské menšiny?
4. Kolik procent respondentů se během svého života setkali s projevy nepřátelství ze strany příslušníků romské a vietnamské menšiny?
5. Jaká je míra sociální distance majority vůči romské a vietnamské menšině?

Výzkumná metoda

Pro účely této bakalářské práce jsem zvolila kvantitativní výzkum, který jsem na doporučení vedoucí práce prováděla formou internetové ankety. Jedná se o výzkumnou techniku, jež dobře slouží pro získání masových informací, neboť je přístupná velkému počtu případných respondentů¹¹⁸ a tudíž je velmi praktická. Základem ankety je dotazník, proto si ho teď přiblížíme.

¹¹⁸ Účastníci se do měření zapojují dobrovolně, na základě jejich zájmu.

Dotazník můžeme charakterizovat jako „soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně.“¹¹⁹ Měl by být konstruován tak, aby jeho položky (otázky) byly naprosto jednoznačné¹²⁰, srozumitelné, všem jasné a pokud možno co nejstručnější. Neměly by být sugestivní. V dotazníku musí být vždy obsaženy jasné pokyny pro jeho vyplňování, které jsou důležité především u těch, které jsou rozesílány (elektronickou) poštou. Pro dobrou kvalitu měření by měl dotazník splňovat dvě základní vlastnosti dobrého měření, kterými jsou:

- Validita – schopnost výzkumného nástroje zjišťovat to, co zjišťovat má;
- Reliabilita – přesnost, spolehlivost výzkumného nástroje.¹²¹

Dotazník, pomocí něhož jsem prováděla výzkum, obsahuje 17 položek. První tři zjišťují informace o respondentech, konkrétně jejich pohlaví, věk a počet obyvatel v místě jejich bydliště. Další položky jsou zaměřeny obecně na vztahy mezi Romy / Vietnamci a většinovou společností a na subjektivní zkušenosti respondentů s příslušníky těchto menšin. Položky v závěru dotazníku se pak vztahují na konkrétní postoje respondentů k příslušníkům romské a vietnamské národnostní menšiny. Všechny položky dotazníku jsou uzavřené a jsou buď výběrové, dichotomické (ano-ne), trichotomické (ano-ne-nevím, nedokážu posoudit) nebo škálové. U škálových položek jsem použila techniku Bogardusovy škály sociální distance (vzdálenosti).¹²² Ta zjišťuje, jakou sociální distanci, resp. určitý stupeň sympatie pociťují respondenti mezi sebou a jinými skupinami.

Původně se jednalo o 7 výroků, ve kterých respondent hodnotil, jestli by určitou osobu ochotně přijal:

1. *do blízkého příbuzenstva skrze manželství,*
2. *jako blízkého přítele,*
3. *za souseda v ulici,*
4. *jako spolupracovníka do svého zaměstnání,*
5. *jako občana své země,*
6. *jen jako návštěvníka své země,*
7. *vyloučil by ji ze země.*¹²³

¹¹⁹ CHRÁSKA, M., 2007, s. 163.

¹²⁰ Nesmí připouštět chápání více způsobů.

¹²¹ Srov. CHRÁSKA, M., 2007.

¹²² V roce 1925 ji vytvořil Emory Bogardus v rámci projektu Pacific Coast Race Relations Survey.

¹²³ Srov. ERIKSEN, T. H., 2012, s. 56.

V roce 2001 prováděl Jan Ryšavý výzkum postojů studentů Univerzity Palackého v Olomouci k Romům a romské kultuře. K účelům tohoto výzkumu byla Bogardusova škála sociální distance upravena takto: *Představte si, že jste v situaci, kdy se rozhodujete pouze sám za sebe, bez ohledu na mínění vašich rodičů nebo vašeho okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Roma za:*

VIII) životního partnera,

VII) přítele,

VI) spolupracovníka,

V) souseda,

IV) učitele,

III) úředníka,

II) televizního hlasatele,

I) občana.¹²⁴

Ve svém výzkumu jsem čerpala z obou výše uvedených provedení škály. Míru sociální distance respondentů vůči příslušníkům romské a vietnamské národnostní menšiny jsem tedy zkoumala na pětibodové škále se vzestupným hodnocením (od pozitivního k negativnímu) takto: **Představte si situaci, že se rozhodujete pouze sám (sama) za sebe, bez ohledu na názory Vašich blízkých či okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Roma (Vietnamce) za:**

1. životního partnera,

2. přítele,

3. souseda,

4. spolupracovníka,

5. učitele,

6. úředníka,

7. televizního hlasatele,

8. občana své země,

9. návštěvníka své země,

10. vyloučil(a) bych ho ze země.

¹²⁴ Akademie věd České republiky. *Sociální distance vůči Romům. Případ vysokoškolských studentů.* [online]

Organizace výzkumného šetření a popis výzkumného vzorku

Jak jsem již uvedla v charakteristice výzkumné metody, šetření jsem prováděla formou ankety. Do tohoto výzkumu se tak zapojili pouze ti, které dané téma zaujalo a projevíli o ně zájem, jednalo se tedy o záměrný výběr prvků do výběrového souboru. Respondenti měli možnost odpovídat během měsíce března a dubna. Celkem se mi vrátilo zpět 220 vyplněných dotazníků. Z prvních tří položek dotazníku, jež se zabývají osobními údaji o respondentech, je patrné, že toto téma oslovilo více ženy než muže, neboť z celkového počtu je 159 odpovědí od žen a 61 od mužů. Co se týče jejich věku, tak (pravděpodobně v důsledku toho, že anketa byla rozesílána na internetu) převážnou většinu výzkumného vzorku tvoří osoby ve věku 15 – 25 let (80,9%). Procentuální zastoupení respondentů se zvyšující se věkovou hranicí rapidně klesalo.¹²⁵ Z hlediska počtu obyvatel v místě bydliště respondentů, odpovídali obyvatelé malých, středně velkých i velkých lidských sídel.¹²⁶

4.1 Výsledky empirického šetření

V této podkapitole uvádím pomocí tabulek četností výsledky dílčích výzkumných otázek, které jsem si stanovila. Díky jejich následnému shrnutí a zevšeobecnění pak v další podkapitole odpovídám na hlavní výzkumnou otázku této práce.

DVO 1: Jak respondenti objektivně hodnotí vztahy Romové - majorita a Vietnamci - majorita?

K objektivnímu ohodnocení vztahů mezi Romy a většinovým obyvatelstvem a Vietnamci a většinovým obyvatelstvem vyzývaly respondenty čtvrtá a pátá položka dotazníku. Respondenti měli na výběr z možností „velmi dobré“, „spíše dobré“, „spíše zlé“, „velmi zlé“, „nevím, nedokážu posoudit“.¹²⁷

¹²⁵ Viz příloha č. 2, graf č. 1.

¹²⁶ Viz příloha č. 2, graf č. 2.

¹²⁷ Viz příloha č. 1.

Objektivní vztahy	Romové - majorita		Vietnamci - majorita	
	Četnost	%	Četnost	%
Velmi dobré	0	0	12	5,5
Spíše dobré	6	2,7	160	72,7
Spíše zlé	133	60,5	27	12,3
Velmi zlé	77	35	1	0,5
Nevím, nedokážu posoudit	4	1,8	20	9,1
celkem	220	100	220	100

Tab. č. 1 **Objektivní hodnocení vztahů mezi Romy a majoritou a Vietnamci a majoritou**¹²⁸

Podle tabulky č. 1 ohodnotilo vztahy mezi většinovým obyvatelstvem a Romy celkem 95,5% respondentů záporně. Pouze 2,7% se k hodnocení vzájemných vztahů vyjádřilo kladně, přičemž nikdo nevyužil nejkladnější z možností. Zbylých 1,8% respondentů nevědělo či nedokázalo vzájemné vztahy mezi Romy a majoritou objektivně posoudit.

Oproti tomu vztahy mezi většinovým obyvatelstvem a Vietnamci ohodnotilo celkem 78,2% respondentů kladně. Záporně se k těmto vztahům vyjádřilo 12,8% a zbylých 9,1% respondentů nevědělo či nedokázalo vzájemné vztahy mezi Vietnamci a majoritou objektivně posoudit.

Z odpovědí je tedy patrné, že respondenti vnímají znatelně příznivěji vztahy mezi majoritou a Vietnamci než vztahy mezi majoritou a Romy.

DVO 2: Jak respondenti hodnotí jejich subjektivní zkušenosti se zástupci romské a vietnamské menšiny?

Subjektivních zkušeností respondentů se zástupci romské a vietnamské národnostní menšiny se týkaly osmá a devátá položka dotazníku. V osmé a deváté položce měli respondenti opět možnost výběru z následujících možností: „velmi dobré“, „spíše dobré“, „spíše zlé“, „velmi zlé“, „nevím, nedokážu posoudit“.

¹²⁸ Viz příloha č. 2, graf č. 3 a 4.

Osobní zkušenosti	S Romy		S Vietnamci	
	Četnost	%	Četnost	%
Velmi dobré	2	0,9	47	21,4
Spíše dobré	40	18,2	146	66,4
Spíše zlé	91	41,4	4	1,8
Velmi zlé	62	28,2	4	1,8
Nevím, nedokážu posoudit	25	11,4	19	8,6
celkem	220	100	220	100

Tab. č. 2 **Osobní zkušenosti respondenta se zástupci romské a vietnamské národnostní menšiny**¹²⁹

Tabulka č. 2 udává, že své osobní zkušenosti s Romy ohodnotilo celkem 69,6% respondentů záporně. Naopak kladně tyto zkušenosti ohodnotilo 19,1% a zbylých 11,4% nevědělo či nedokázalo své osobní zkušenosti s Romy posoudit.

Velmi rozdílně respondenti ohodnotili své osobní zkušenosti s Vietnamci, kdy 87,8% hodnotilo tyto zkušenosti kladně, 8,6% nevědělo či nedokázalo tyto zkušenosti posoudit a pouze 3,6% je hodnotilo záporně.

Vyhodnocení tohoto problému je téměř shodné s vyhodnocením toho předchozího, neboť i své osobní zkušenosti hodnotili respondenti značně příznivěji s příslušníky Vietnamské národnostní menšiny než se zástupci národnostní menšiny romské.

DVO 3: Kolik procent respondentů se během svého života setkalo s projevy nepřátelství vůči příslušníkům romské a vietnamské menšiny?

Tohoto problému se týkaly položky 10 a 11. Respondenti na ně odpovídali pouze „ano“ nebo „ne“.¹³⁰

¹²⁹ Viz příloha č. 2, graf č. 7 a 8.

¹³⁰ Viz příloha č. 1.

Zkušenost s projevem nepřátelství	Vůči Romům		Vůči Vietnamcům	
	Četnost	%	Četnost	%
Ano	188	85,5	67	30,5
Ne	32	14,5	153	69,5
celkem	220	100	220	100

Tab. č. 3 **Zkušenost respondenta s projevem nepřátelství vůči příslušníkům romské a vietnamské národnostní menšiny¹³¹**

Jak je z tabulky č. 3 evidentní, 85,5% respondentů se již někdy setkala s projevem nepřátelství vůči zástupcům romské národnostní menšiny, zatímco s projevem nepřátelství vůči zástupcům vietnamské národnostní menšiny se jich setkala 30,5%.

Podle těchto údajů vzniká více konfliktních situací vyvolaných ze strany většinové společnosti vůči zástupcům romské národnostní menšiny než vůči zástupcům národnostní menšiny vietnamské.

DVO 4: Kolik procent respondentů se během svého života setkalo s projevem nepřátelství ze strany příslušníků romské a vietnamské menšiny?

Na tento problém se respondentů ptaly položky 12 a 13. Odpovědi na ně zněly opět pouze „ano“ nebo „ne“.

Zkušenost s projevem nepřátelství	Ze strany Romů		Ze strany Vietnamců	
	Četnost	%	Četnost	%
Ano	201	91,4	16	7,3
Ne	19	8,6	204	92,7
celkem	220	100	220	100

Tab. č. 4 **Zkušenost respondenta s projevem nepřátelství ze strany příslušníků romské a vietnamské národnostní menšiny¹³²**

Podle údajů uvedených v tabulce č. 4 se 91,4% respondentů již někdy setkala s projevem nepřátelství ze strany příslušníků romské národnostní menšiny. S nepřátelskými

¹³¹ Viz příloha č. 2, graf č. 9 a 10.

¹³² Viz příloha č. 2, graf č. 11 a 12.

projevy ze strany zástupců vietnamské národnostní menšiny se pak setkala pouhých 7,3% respondentů. Z toho plyne, že příslušníci majority se setkávají mnohem více s konflikty vyvolanými ze strany zástupců romské národnostní menšiny než ze strany zástupců národnostní menšiny vietnamské.

DVO 5: Jaká je míra sociální distance majority vůči romské a vietnamské menšině?

Položky 14 a 15, které zjišťovaly míru sociální distance respondentů vůči příslušníkům romské a vietnamské národnostní menšiny, byly konstruovány na základě Bogardusovy škály sociální distance. Pro účely vyhodnocování dat z nich získaných byly body škály trichotomizovány. **Slabou sociální distanci** tedy vyjadřují možnosti „životního partnera“, „přítele“ a „souseda“, **střední sociální distanci** vyjadřují možnosti „spolupracovníka“, „učitele“, „úředníka“ a „TV hlasatele“ a **silnou sociální distanci** pak vyjadřují možnosti „občana své země“, „návštěvníka své země“ a „vyhostil(a) bych ho ze země“. Zjištěné výsledky¹³³ znázorňují pomocí následujících tabulek.

Přijal(a) byste Roma za:	Ano*		Ne*	
	Četnost	%	Četnost	%
Životního partnera	19	8,7	180	81,9
Přítele	88	40	98	44,6
Souseda	58	26,4	125	56,8
Spolupracovníka	107	48,6	69	31,4
Učitele	86	39,1	93	42,3
Úředníka	96	43,6	86	39,1
TV hlasatele	120	54,5	60	27,3
Občana své země	98	44,6	86	39
Návštěvníka své země	138	62,7	52	23,6
Vyhostil(a) bych ho ze země	78	35,4	89	40,5

Tabulka č. 5 Sociální distance respondentů ve vztahu k Romům¹³⁴

*Součty odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ (resp. „rozhodně ne“ a „spíše ne“)

Z tabulky č. 5 je zřejmé, že zástupci majority by Romy nejvíce uvítali jako **návštěvníka své země**, neboť k této položce se kladně vyjádřilo **62,7%** respondentů. Druhá

¹³³ Celkové výsledky, resp. všechny odpovědi respondentů u položek 14 a 15 viz příloha č. 3

¹³⁴ Viz příloha č. 2, graf č. 13.

nejpřijatelnější možnost je pro ně pozice Roma jako **TV hlasatele** (54,5%), v sestupném pořadí pak následují pozice Roma jako **spolupracovníka** (48,6%), **občana své země** (44,6%), **úředníka** (43,6%), **přítele** (40%) a **učitele** (39,1%). Celkem 35,4% respondentů by Romy **vyhostilo ze země**. Další je pozice Roma jako **souseda** (26,4%) a nejméně přijatelnou variantou se respondentům jeví možnost přijmout Roma jako **životního partnera** (8,7%).

Znamená to tedy, že nejvíce respondentů, pociťuje ve vztahu k zástupcům romské národnostní menšiny **střední sociální distanci** (celkem 409 jednotlivých odpovědí). Poté dle počtu odpovědí následuje pocit **silné sociální distance** (celkem 314 odpovědí) a nejméně respondentů pociťuje ve vztahu k zástupcům romské národnostní menšiny **sociální distanci slabou** (celkem 165 odpovědí).

Přijal(a) byste Vietnamce za:	Ano*		Ne*	
	Četnost	%	Četnost	%
Životního partnera	61	27,7	128	58,2
Přítele	168	76,4	23	10,4
Souseda	179	81,4	17	7,7
Spolupracovníka	191	86,8	12	5,5
Učitele	133	60,4	49	22,2
Úředníka	137	62,3	49	22,2
TV hlasatele	131	59,5	46	20,9
Občana své země	158	71,8	37	16,8
Návštěvníka své země	196	89,1	8	3,6
Vyhostil(a) bych ho ze země	17	7,7	170	77,2

Tabulka č. 6 **Sociální distance respondentů ve vztahu k Vietnamcům**¹³⁵

*Součty odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ (resp. „rozhodně ne“ a „spíše ne“)

Z tabulky č. 6 vyplývá, že zástupci majority by Vietnamce nejvíce uvítali opět jako **návštěvníky své země**, neboť k této položce se kladně vyjádřilo 89,1% respondentů, ovšem pořadí následujících položek a jejich procentuální zastoupení se od výsledků zjištěných ve vztahu majority k Romům značně liší. Druhá nepřijatelnější možnost pro respondenty je pozice Vietnamce jako svého **spolupracovníka** (86,8%). V sestupném pořadí pak následují pozice Vietnamce jako **souseda** (81,4%), **přítele** (76,4%), **občana své země** (71,8%), **úředníka**

¹³⁵ Viz příloha č. 2, graf č.14.

(62,3%), učitele (60,4%), TV hlasatele (59,5%) a životního partnera (27,7%). Nejméně přijatelnou variantou se pak respondentům jeví možnost vyhostit Vietnamce ze země (7,7%).

To znamená, že nejvíce respondentů pociťuje ve vztahu k zástupcům vietnamské národnostní menšiny střední sociální distanci (celkem 592 jednotlivých odpovědí), následuje pocit slabé sociální distance (celkem 408 odpovědí) a nejméně respondentů pociťuje ve vztahu k zástupcům vietnamské národnostní menšiny sociální distanci silnou (celkem 371 odpovědí).

Při porovnávání výsledků odpovědí respondentů se míra sociální distance pociťovaná majoritou k příslušníkům romské a vietnamské menšiny ukazuje poněkud rozdílná. Přestože u obou menšin vychází na prvním místě co do četnosti střední sociální distance, následující pořadí se již liší. Zatímco ve vztahu k romské menšině obsadila druhé místo silná sociální distance a třetí místo slabá sociální distance, ve vztahu k vietnamské menšině bylo toto umístění opačné. Proto z těchto výsledků vyvozují, že sociální distance pociťovaná majoritou ve vztahu k Vietnamcům je menší, resp. slabší než sociální distance pociťovaná majoritou ve vztahu k Romům.

4. 2 Shrnutí a diskuse výsledků

V průběhu vyhodnocování dílčích výzkumných otázek jsem zjistila, že objektivně vnímají zástupci většinového obyvatelstva vztahy mezi majoritou a Vietnamci značně příznivěji než vztahy mezi majoritou a Romy. Také své osobní zkušenosti s Vietnamci respondenti hodnotí jako mnohem příznivější než osobní zkušenosti s Romy. Nejvíce tyto zkušenosti získávají respondenti tím, že je někdy potkávají na ulici (Romové - 65,5%, Vietnamci – 70%). Naopak pouze jeden respondent (0,5%) uvedl, že má Roma za životního partnera a stejně tak jeden respondent (0,5%) uvedl, že má za životního partnera Vietnamce.¹³⁶ Co se týče projevů nepřátelství, pozitivněji opět vycházejí vzájemné vztahy majority a Vietnamců než majority a Romů. Podle zjištěných údajů se totiž během svého života setkalo s nepřátelskými projevy vůči příslušníkům vietnamské národnostní menšiny 30,5% respondentů a pouhých 7,3% respondentů se pak setkalo s projevy nepřátelství ze strany Vietnamců. Zatímco s nepřátelskými projevy vůči příslušníkům romské národnostní menšiny se již někdy setkalo 85,5% respondentů a s projevy nepřátelství ze strany Romů se

¹³⁶ Viz příloha č. 2, graf č. 5 a 6.

během života setkalo dokonce 91,4% respondentů. Příslušníci majority se tedy mnohem častěji setkávají s konflikty vyvolanými ze strany zástupců romské národnostní menšiny než ze strany zástupců národnostní menšiny vietnamské, což nepochybně přispívá k formování jejich postojů k oběma menšinám.

Výsledky mého šetření ohledně sociální distance pocíťované majoritou ve vztahu k Romům ukázaly, že nejochotněji by zástupci majority přijali Roma jako návštěvníka své země. Hned druhé místo obsadila možnost přijmout Roma jako TV hlasatele. Poslední dvě místa z hlediska přijatelnosti obsadily možnosti přijmout Roma jako souseda a životního partnera. Podobný výzkum prováděl v roce 2001 Jan Ryšavý, když zkoumal postoje studentů Univerzity Palackého v Olomouci k Romům a romské kultuře. Jako nejpřijatelnější se studentům jevílo přijmout Roma jako občana České republiky a jako druhou nejpřijatelnější variantu zvolili možnost přijmout Roma jako TV hlasatele. Za dvě neméně přijatelné varianty pak studenti zvolili možnost přijmout Roma jako souseda a životního partnera.¹³⁷ Škála, pomocí níž byla v tomto výzkumu měřena sociální distance, se od mnou použité škály lišila (neobsahovala dvě položky extrémně vysoké sociální distance). Přesto po vzájemném srovnání obou měření mohu tvrdit, že výsledky mého výzkumu s výzkumem Ryšavého víceméně korespondují.

Co se týče výsledků mého šetření ohledně sociální distance pocíťované majoritou ve vztahu k Vietnamcům, ukázalo se, že nejochotněji by zástupci majority přijali Vietnamce jako návštěvníka své země. Druhé místo obsadila možnost přijmout Vietnamce jako spolupracovníka. Poslední dvě místa z hlediska přijatelnosti pak náležely možnostem přijmout Vietnamce jako životního partnera a „vyhostil(a) bych ho ze země.“ Podobné šetření přede mnou realizovala již Barešová, která jej popisuje ve své knize „Současná problematika východoasijských menšin v České republice“ z roku 2010. Mimo jiné v něm zjišťovala postoje studentů pedagogických fakult v ČR k vietnamské populaci, opět pomocí Bogardusovy stupnice sociální vzdálenosti. Podle jejích výsledků by studenti nejochotněji přijali Vietnamce za souseda. Hned jako druhou variantu zvolili možnost přijmout Vietnamce za spolupracovníka. Jako dvě nejméně přijatelné varianty pak studenti označili možnost přijmout Vietnamce jako životního partnera a možnost „vyloučil(a) bych je ze své země.“¹³⁸ I v tomto výzkumu měla Bogardusova škála jinou podobu než v mém měření (obsahovala

¹³⁷ Srov. Akademie věd České republiky. *Sociální distance vůči Romům. Příklad vysokoškolských studentů.* [online]

¹³⁸ Srov. Barešová, I., 2010, s. 78.

pouze položky: „životního partnera“, „přítele“, „spolupracovníka“, „občana své země“, „vyloučil(a) bych je ze své země“). I tak jsou však výsledky mého měření s výsledky výzkumu Barešové dobře srovnatelné, a mohu tvrdit, že s nimi relativně korespondují.

Při porovnání míry sociální distance pocíťované respondenty k příslušníkům romské a vietnamské menšiny vyšlo najevo, že ve vztahu k Vietnamcům pocíťují zástupci majority menší, resp. slabší sociální distanci než ve vztahu k Romům.

V dotazníku měli respondenti možnost vyjádřit svůj názor také na začleňování příslušníků romské a vietnamské menšiny do většinové společnosti (např. v rámci škol, práce, ve volném čase apod.). I v tomto případě souhlasí více respondentů se začleňováním Vietnamců do většinové společnosti jak s podobným začleňováním Romů.¹³⁹

Díky porovnání všech zjištěných výsledků a jejich zobecnění na celou majoritní společnost již mohu odpovědět na hlavní výzkumnou otázku této práce. Konstatuji tedy, že postoje české majority vůči romské a vietnamské národnostní menšině jsou do značné míry ovlivněny stereotypy a předsudky. Jak ukázaly také výzkumy v USA a v řadě evropských států, explicitní (uvědomované a vůlí kontrolovatelné) komponenty stereotypů a předsudků jsou díky působení rovnostářských a humanistických hodnot a vlivu sociálních norem na ústupu, avšak jejich implicitní (tzv. automatická, nevědomá nebo neuvědomovaná) složka, která je vůlí jen obtížně kontrolovatelná, je u příslušníků majority stále ještě velmi silně rozšířená.¹⁴⁰ Dále konstatuji, že postoje majority k romské a vietnamské menšině se od sebe výrazně liší. Zatímco k Vietnamcům zaujímá majorita vesměs pozitivní postoje, k Romům zaujímá postoje veskrze negativní. Určitý podíl na tom patrně má i mediální propaganda, avšak největší díl připisuji osobním a zprostředkovaným zkušenostem členů majority se zástupci daných menšin, neboť právě to jsou stěžejní faktory, na základě kterých se formují postoje člověka.

¹³⁹ Viz příloha č. 2, graf č. 15 a 16.

¹⁴⁰ Srov. MALINA, J. et al., 2011, pojem „předsudek“.

Závěr

Cílem této práce bylo shromáždit teoretické znalosti a dosavadní poznatky o dané problematice, zjistit současné postoje české majoritní společnosti k romské a vietnamské národnostní menšině prakticky a následně provést jejich srovnání. V teoretické části jsem nejprve pro správné a jednotné pochopení textu vymežila základní pojmy, prostupující celou prací a poté jsem se věnovala podrobné charakteristice romské a vietnamské národnostní menšiny, kterou jsem zakončila výčtem postojů, jež k nim podle odborné literatury česká majorita zaujímá. Snažila jsem se shromáždit co nejvíce teoretických informací, které jsou vhodné pro větší informovanost majority o způsobu života Romů a Vietnamců v České republice. Myslím, že se mi podařilo do této problematiky proniknout hlouběji a vytvořit tak bázi pro realizaci empirické části, ve které jsem zjišťovala postoje majority k romské a vietnamské národnostní menšině prakticky, pomocí internetové ankety. Celkem jsem vyhodnotila 220 dotazníků, na jejichž základě jsem pomocí pěti dílčích otázek odpověděla na hlavní výzkumnou otázku práce. Výsledky šetření korespondují s výsledky předchozích výzkumů, potvrdilo se, že majorita pociťuje větší sociální distanci k Romům jak k Vietnamcům. Při realizaci bakalářské práce jsem si nejen ověřila informace, které jsem znala již z dřívějších, ale dozvěděla jsem se i informace nové. Věřím, že má práce může pomoci rozšířit okruh vědomostí i dalším lidem, kteří se o danou problematiku zajímají.

Je vidět, že otázka soužití majority s národnostními menšinami je v České republice stále velmi aktuální. Pokud však budou její zástupci i nadále posuzovat příslušníky národnostních menšin pouze na základě zaběhnutých stereotypů či předsudků, aniž by disponovali jakýmkoliv znalostmi o jejich historii, zvycích, tradicích a vůbec celkovém stylu života, které jsou základem pro pochopení toho, jak příslušníci daných menšin přemýšlí a následně jednají, stav této situace se nezmění. Nezbývá než dodat, že to samé samozřejmě platí i pro zástupce daných národnostních menšin, neboť jinak bychom se i přes veškeré snahy o zlepšení vzájemného soužití nikdy nedobraly konce tohoto „začarovaného kruhu“.

Použitá literatura a zdroje

Monografie:

1. BAREŠOVÁ, Ivona, ed. *Současná problematika východoasijských menšin v České republice*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 126 s. ISBN 978-80-244-2645-7.
2. DRBOHLAV, Marcel a KUČERA, David. *Vietnamci v Čechách jak je známe i neznáme, aneb, (Ne)zdravá konkurence*. Vyd. 1. Praha: Prime Safety, 2012. 130 s. ISBN 978-80-903906-4-5.
3. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. 352 s. Studijní texty; sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7.
4. GABAL, Ivan a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.
5. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4
6. LEONTIYEVA, Yana et al. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů: (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. 95 s. Sociologické studie = Sociological studies; 06/10. ISBN 80-7330-098-2.
7. MARÁDOVÁ, Eva. *Multikulturní porozumění*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 44 s. ISBN 80-86991-82-2.
8. MARTÍNKOVÁ, Šárka. *Vietnamská komunita v Praze*. 1. vyd. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. 46 s. ISBN 978-80-85394-72-6.

9. MEDUNOVÁ, Jitka. *Postoj majority k vybraným národnostním menšinám žijícím v České republice se zaměřením na romskou menšinu*. Olomouc, 2012. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Ústav pedagogiky a sociálních studií.
10. NAVRÁTIL, Pavel a kol. *Romové v české společnosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 223 s. ISBN 80-7178-741-8.
11. PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 3. vyd. Praha: Portál, 2010. 220 s. Psychologie. ISBN 978-80-7367-709-1.
12. RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, TRBOLA, Robert a HOFÍREK, Ondřej. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. 309 s. Studie; sv. 60. ISBN 978-80-7419-023-0.
13. ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno : Paido, 1998. 268 s. ISBN 80-85931-48-6.
14. SIROVÁTKA, Tomáš, ed. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2004. 237 s. Rubikon; sv. 9. ISBN 80-210-3455-6.
15. SKARUPSKÁ, Helena. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 70 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. Skripta. ISBN 80-244-1509-7.
16. ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
17. VAŠÍČKOVÁ, Blanka. *Postoje majoritní populace v Ostravě a ve vesnickém prostředí ostravského regionu k Romům*. Brno, 2006. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií.

Internetové zdroje:

18. AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Sociální distance vůči Romům. Případ vysokoškolských studentů.* [online] Dostupné z: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/c9fa41be2084d1fbb00801ef37a916f400addb6b_180_15rysa22.pdf> [13.6.2014].
19. ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. *MV: Ministerstvo vnitra* [online]. MVČR, ©2010 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/cizinci-s-povolenym-pobytem.aspx>
20. ČESKO. Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupný také z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186>.
21. ČESKO. Zákon č. 273/2001 Sb. ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
22. DROM ROMSKÉ STŘEDISKO. Mezinárodní den Romů. Drom.cz [online]. © 2008 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://www.drom.cz/cs/drom-romske-stredisko/aktuality/mez-den-romu.html>
23. HŘIBOVÁ M., *Poznámky k původnímu oblečení cikánů v 15. - 18. století zejména na Moravě* [online] © 2006 [cit. 2014-06-03]. Dostupné z: http://www.kostym.cz/Cesky/4_Odivani/cikani.pdf
24. KUŘINOVÁ, V., Z. PETRILÁKOVÁ, M. RAMEŠOVÁ, S. SKŘIVÁNKOVÁ a T. VEBROVÁ. *Postoj Čechů k vietnamské menšině v ČR* [online]. Hospodářská a kulturní studia, Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze, 2010. [cit. 2014-03-27] Dostupné z: http://www.hks.re/wiki/postoj_cechu_k_vietnamske_mensine_v_cr

25. MALINA, J. et al., *Encyklopedie antropologie*. [online] © 2009–2011 Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-5716-6, Brno: Cerm, 2011. Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html>
26. ROMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICĚ. Romove.radio.cz [online]. © Český rozhlas 1997-2014 [cit. 2014-05-29]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>
27. STUDIUM PSYCHOLOGIE. Postoje, složky postojů, jejich regulační význam. Studium-Psychologie.cz [online] © 2012 [cit. 2014-06-16]. Dostupné z: <http://www.studium-psychologie.cz/socialni-psychologie/5-postoje.html>
28. SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011. Scitani.cz [online] © 2009-2011 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30715&th=&vseuzemi=null&v=&vo=null&void=>
29. VIETNAM. Kultura. eStránky.cz [online]. © 2014 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.vietnam2010.estranky.cz/clanky/vse-o-vietnamu/kultura.html>
30. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Členové/členky Rady vlády pro národnostní menšiny. Vlada.cz [online] Vláda ČR © 2009-2014 [cit. 2014-06-01] Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/clenove/>
31. ZPRÁVA O LIDSKÝCH PRÁVECH V ČESKÉ REPUBLICĚ ZA ROK 2012. Humanrights.gov [online] © 2010 [cit. 2014-06-02]. Dostupné z: <http://www.humanrights.gov/wp-content/uploads/2013/10/CZECH-REPUBLIC-CZE-FINAL.pdf>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 Dotazník zjišťující postoje majority k romské a vietnamské národnostní menšině

Příloha č. 2 Grafy znázorňující výsledky jednotlivých položek dotazníku

Příloha č. 3 Výsledky položek dotazníku číslo 14 a 15

Příloha č. 1

Dobrý den,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku na téma: **Postoje majority k romské a k vietnamské národnostní menšině v České republice**. Průzkum je zcela anonymní! Jeho výsledky budou následně využity v mé bakalářské práci. Vyplňování Vám zabere maximálně 5 minut. Prosím, odpovídejte upřímně.

Děkuji za Váš čas. ☺

1. Pohlaví

- a) Muž
- b) Žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 15 – 25
- b) 26 – 35
- c) 36 – 50
- d) 51 – 65
- e) 66 a více

3. Jaký je počet obyvatel v místě Vašeho bydliště?

- a) do 100 obyv.
- b) 100 – 1000 obyv.
- c) 1 000 – 2 000 obyv.
- d) 2 000 - 5 000 obyv.
- e) 5 000 – 10 000 obyv.
- f) 10 000 – 100 000 obyv.
- g) nad 100 000 obyv.

4. Jak byste obecně ohodnotil(a) vztahy mezi Romy a většinovým obyvatelstvem?

- a) velmi dobré
- b) spíše dobré
- c) spíše zlé
- d) velmi zlé
- e) nevím, nedokážu posoudit

5. Jak byste obecně ohodnotil(a) vztahy mezi Vietnamci a většinovým obyvatelstvem?

- a) velmi dobré
- b) spíše dobré
- c) spíše zlé
- d) velmi zlé
- e) nevím, nedokážu posoudit

6. Odkud máte Vy osobně zkušenosti s příslušníky romské menšiny?

- a) Mám Roma za životního partnera
- b) Mám Roma mezi svými přáteli
- c) Mám Roma za souseda
- d) Mám Roma za spolužáka/spolupracovníka
- e) Někdy potkávám Romy na ulici
- f) Nemám žádné osobní zkušenosti s Romy

7. Odkud máte Vy osobně zkušenosti s příslušníky vietnamské menšiny?

- a) Mám Vietnamce za životního partnera
- b) Mám Vietnamce mezi svými přáteli
- c) Mám Vietnamce za souseda
- d) Mám Vietnamce za spolužáka/spolupracovníka
- e) Někdy potkávám Vietnamce na ulici
- f) Nemám žádné osobní zkušenosti s Vietnamci

8. Jak byste ohodnotil(a) Vaše osobní zkušenosti s Romy?

- a) velmi dobré
- b) spíše dobré
- c) spíše zlé
- d) velmi zlé
- e) nevím, nedokážu posoudit

9. Jak byste ohodnotil(a) Vaše osobní zkušenosti s Vietnamci?

- a) velmi dobré
- b) spíše dobré
- c) spíše zlé
- d) velmi zlé
- e) nevím, nedokážu posoudit

10. Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství vůči příslušníkům romské menšiny?

- a) Ano
- b) Ne

11. Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství vůči příslušníkům vietnamské menšiny?

- a) Ano
- b) Ne

12. Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství ze strany příslušníků romské menšiny?

- a) Ano
- b) Ne

13. Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství ze strany příslušníků vietnamské menšiny?

- c) Ano
- d) Ne

U otázek 14. – 15. prosím vyberte z možností, pro které platí:

1 – rozhodně ano

2 – spíše ano

3 – nevím, nedokážu posoudit

4 – spíše ne

5 – rozhodně ne

14. Představte si situaci, že se rozhodujete pouze sám (sama) za sebe, bez ohledu na názory Vašich blízkých či okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Roma za:

Životního partnera	1	2	3	4	5
Přítele	1	2	3	4	5
Souseda	1	2	3	4	5
Spolupracovníka	1	2	3	4	5
Učitele	1	2	3	4	5
Úředníka	1	2	3	4	5
Televizního hlasatele	1	2	3	4	5
Občana své země	1	2	3	4	5
Návštěvníka své země	1	2	3	4	5
Vyloučil(a) bych ho ze země	1	2	3	4	5

15. Představte si situaci, že se rozhodujete pouze sám (sama) za sebe, bez ohledu na názory Vašich blízkých či okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Vietnamce za:

Životního partnera	1	2	3	4	5
Přítele	1	2	3	4	5
Souseda	1	2	3	4	5
Spolupracovníka	1	2	3	4	5
Učitele	1	2	3	4	5
Úředníka	1	2	3	4	5
Televizního hlasatele	1	2	3	4	5
Občana své země	1	2	3	4	5
Návštěvníka své země	1	2	3	4	5
Vyloučil(a) bych ho ze země	1	2	3	4	5

16. Souhlasíte se začleňováním příslušníků romské národnostní menšiny do většinové společnosti (např. v rámci škol, práce, či ve volném čase apod.)?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím, nedokážu posoudit

17. Souhlasíte se začleňováním příslušníků vietnamské národnostní menšiny do většinové společnosti (např. v rámci škol, práce, či ve volném čase apod.)?

a) Ano

b) Ne

c) Nevím, nedokážu posoudit

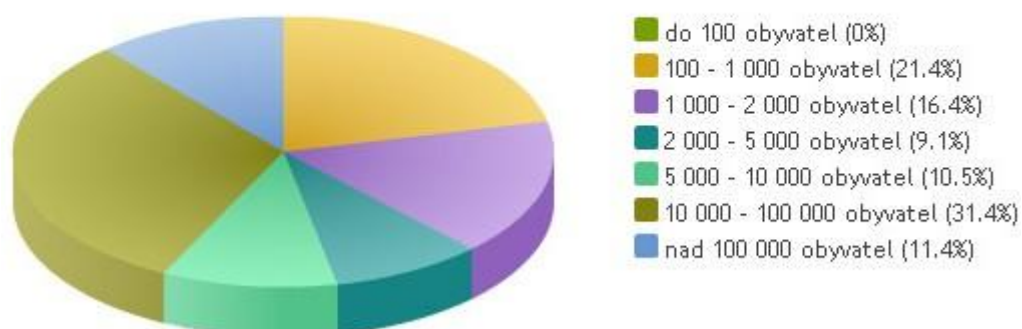
Příloha č. 2

Kolik je Vám let?

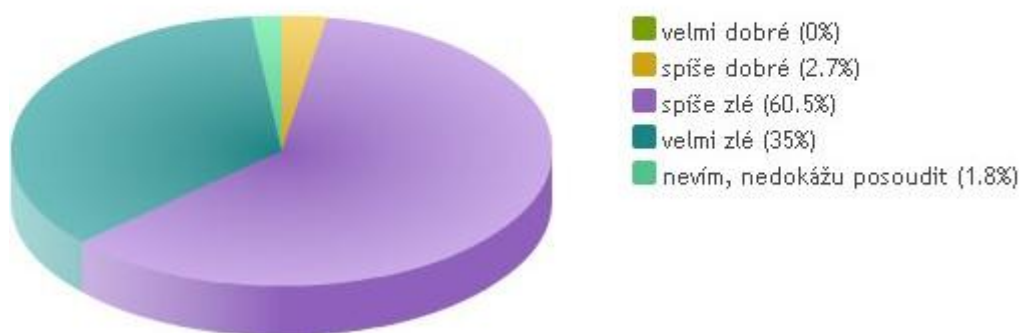
Graf č. 1 Položka dotazníku č. 2

Jaký je počet obyvatel v místě Vašeho bydliště?

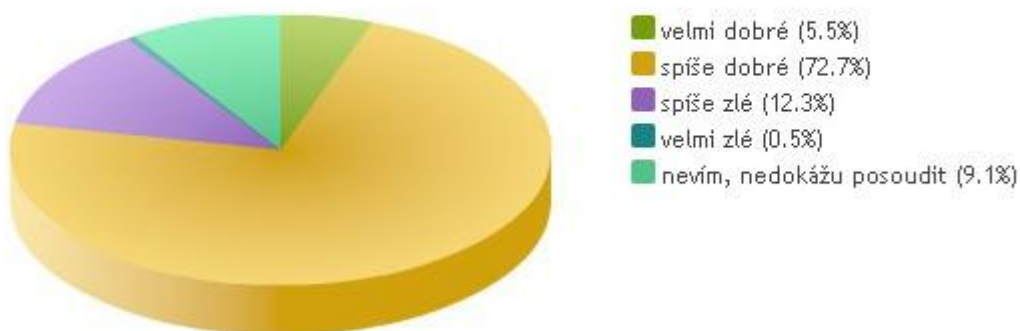
Graf č. 2 Položka dotazníku č. 3

Jak byste obecně ohodnotil(a) vztahy mezi Romy a většinovým obyvatelstvem?

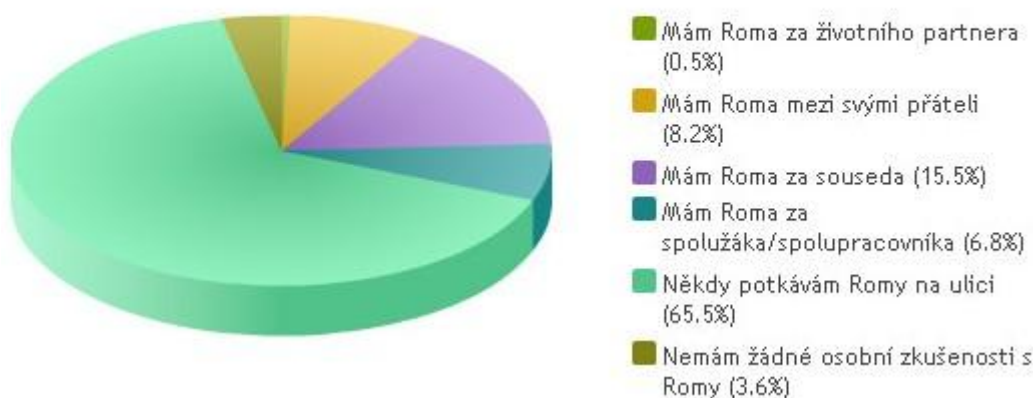
Graf č. 3 Položka dotazníku č. 4

Jak byste obecně ohodnotil(a) vztahy mezi Vietnamci a většinovým obyvatelstvem?

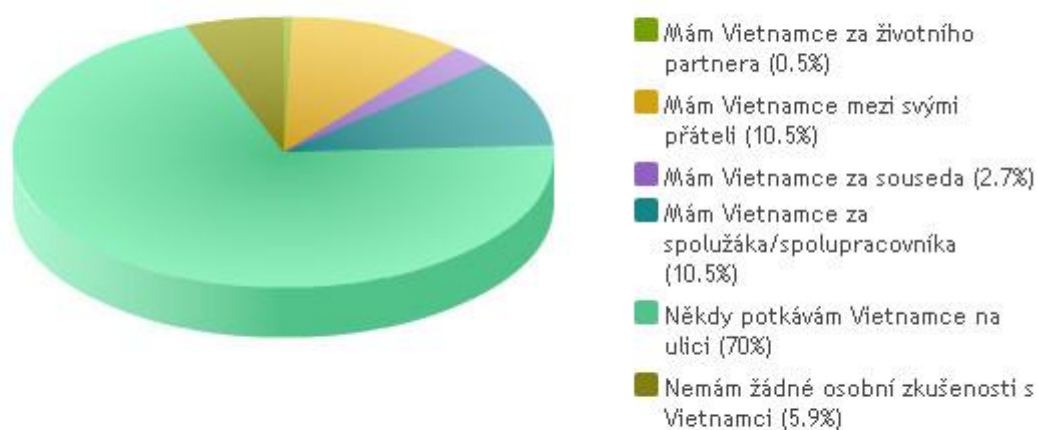
Graf č. 4 Položka dotazníku č. 5

Odkud máte Vy osobně zkušenosti s příslušníky romské menšiny?

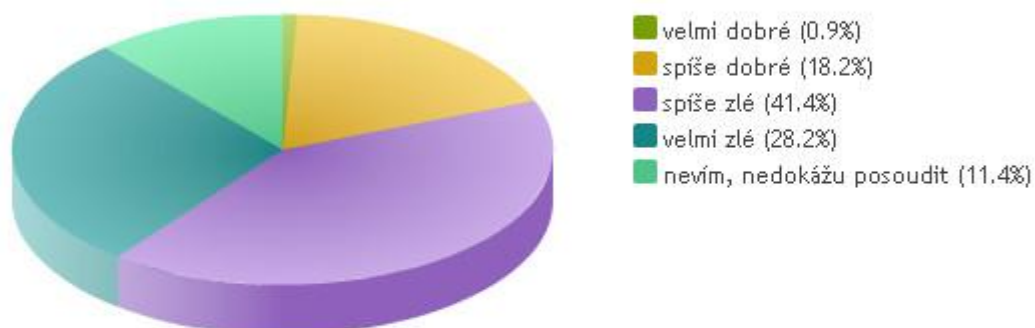
Graf č. 5 Položka dotazníku č. 6

Odkud máte Vy osobně zkušenosti s příslušníky vietnamské menšiny?

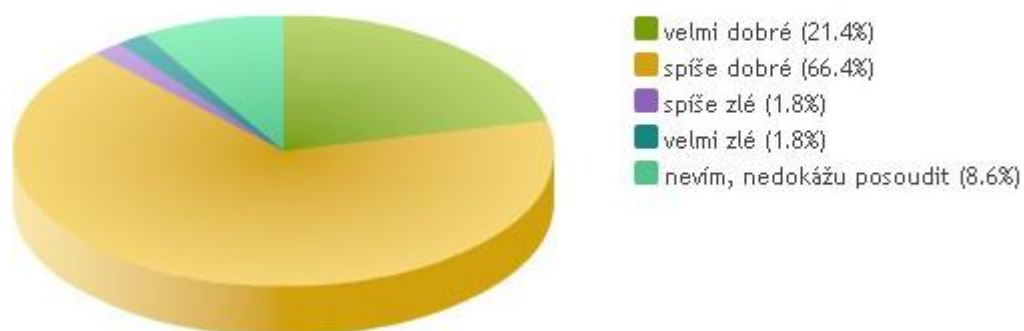
Graf č. 6 Položka dotazníku č. 7

Jak byste ohodnotil(a) Vaše osobní zkušenosti s Romy?

Graf č. 7 Položka dotazníku č. 8

Jak byste ohodnotil(a) Vaše osobní zkušenosti s Vietnamci?

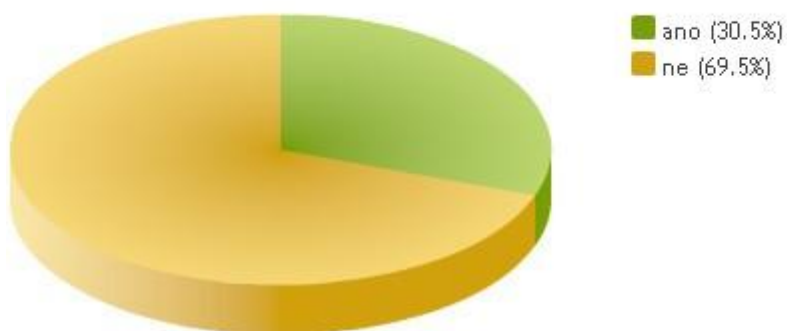
Graf č. 8 Položka dotazníku č. 9

Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství vůči příslušníkům romské menšiny?

Graf č. 9 Položka dotazníku č. 10

Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství vůči příslušníkům vietnamské menšiny?

Graf č. 10 Položka dotazníku č. 11

**Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství ze strany příslušníků
romské menšiny?**

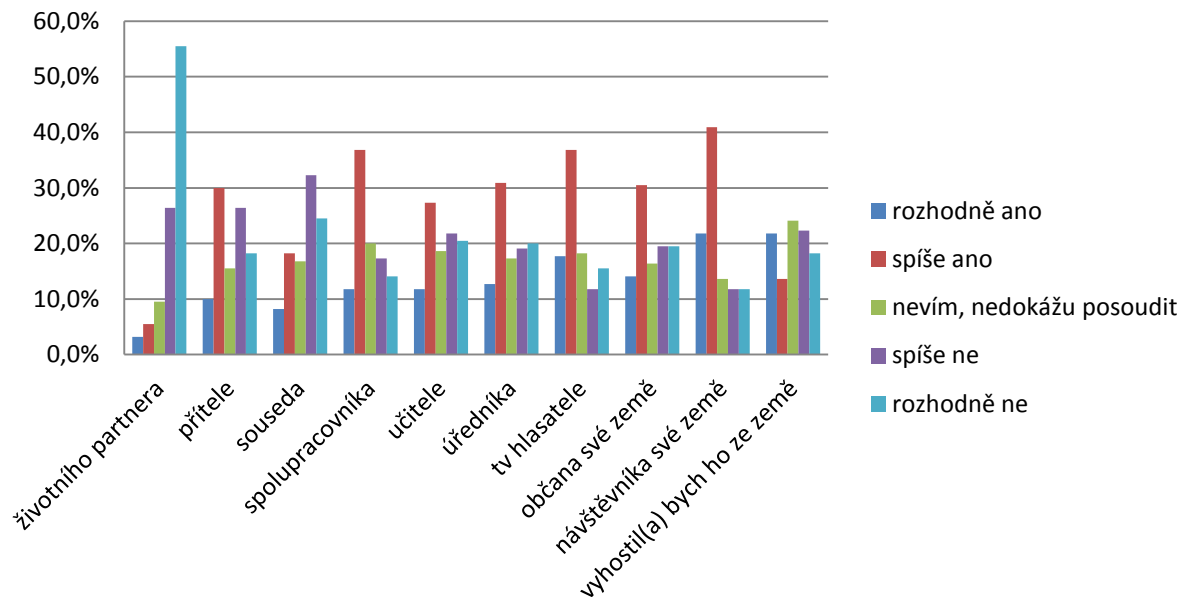
Graf č. 11 Položka dotazníku č. 12

**Setkal(a) jste se někdy s projevy nepřátelství ze strany příslušníků
vietnamské menšiny?**

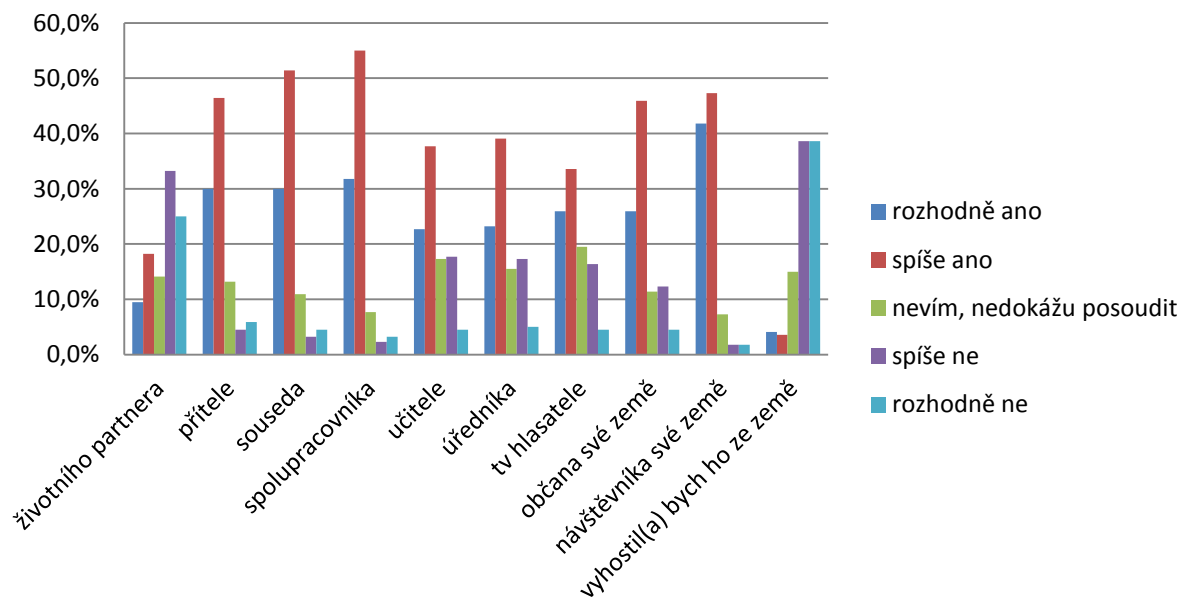
Graf č. 12 Položka dotazníku č. 13

Přijal(a) byste Roma za:

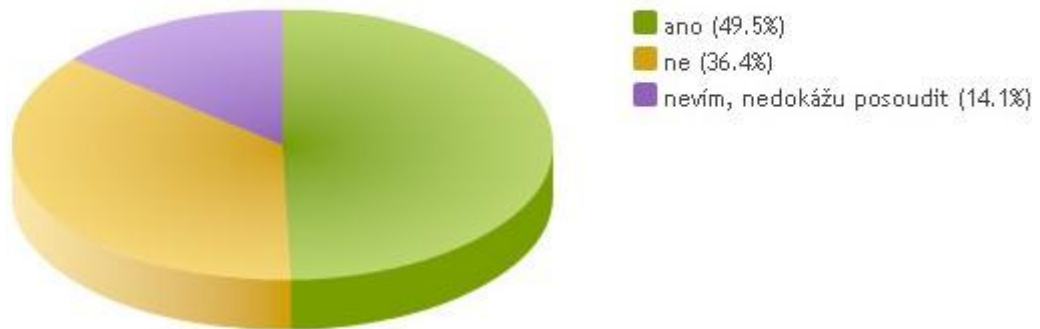
Graf č. 13 Položka grafu č. 14

Přijal(a) byste Vietnamce za (v %):

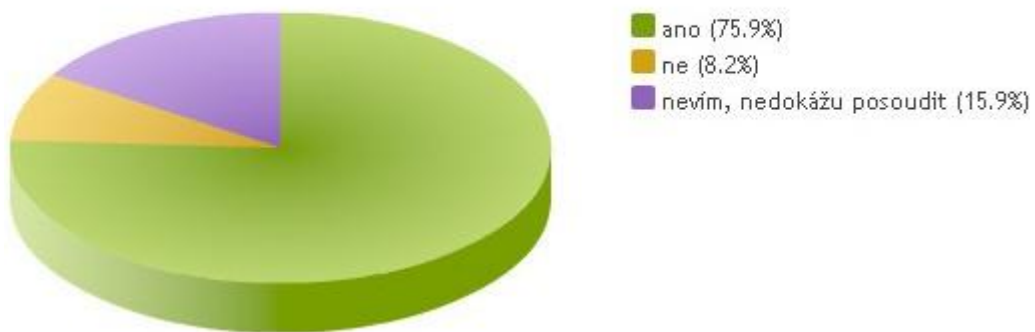
Graf č. 14 Položka grafu č. 15

Souhlasíte se začleňováním příslušníků romské národnostní menšiny do většinové společnosti (např. v rámci škol, práce, ve volném čase apod.)?

Graf č. 15 Položka dotazníku č. 16

Souhlasíte se začleňováním příslušníků vietnamské národnostní menšiny do většinové společnosti (např. v rámci škol, práce, ve volném čase apod.)?

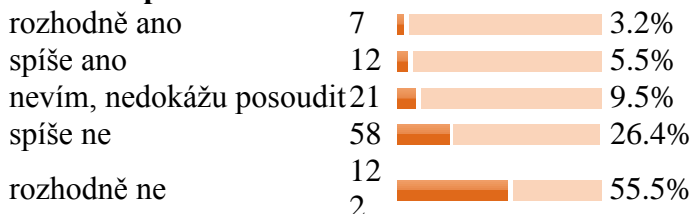

Graf č. 16 Položka dotazníku č. 17

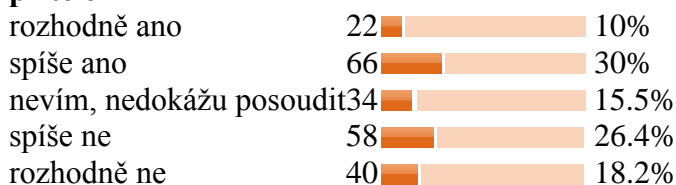
Příloha č. 3

14. Představte si situaci, že se rozhodujete pouze sám (sama) za sebe, bez ohledu na názory Vašich blízkých či okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Roma za:

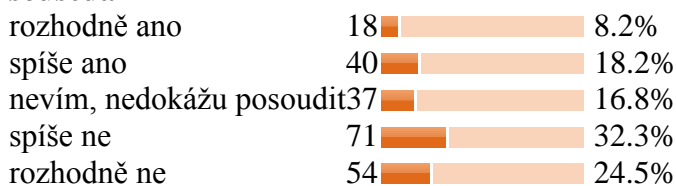
životního partnera

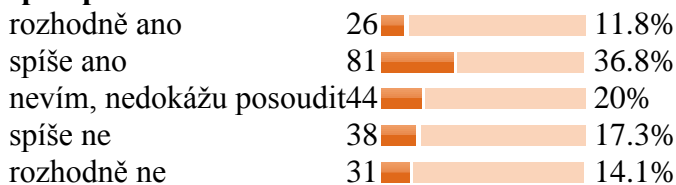
přítele

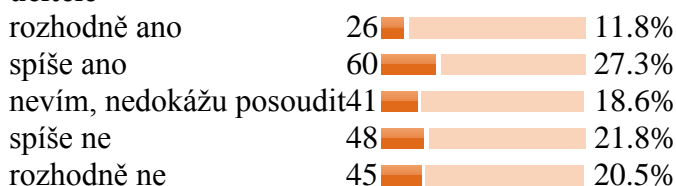
souseda

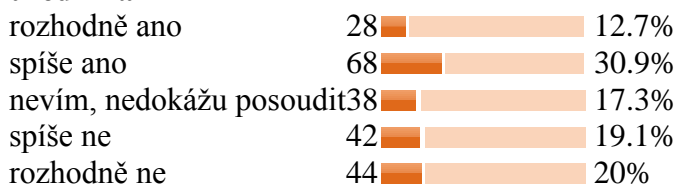
spolupracovníka

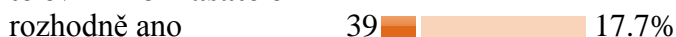
učitele

úředníka

televizního hlasatele

spíše ano	81		36.8%
nevím, nedokážu posoudit	40		18.2%
spíše ne	26		11.8%
rozhodně ne	34		15.5%

občana své země

rozhodně ano	31		14.1%
spíše ano	67		30.5%
nevím, nedokážu posoudit	36		16.4%
spíše ne	43		19.5%
rozhodně ne	43		19.5%

návštěvníka své země

rozhodně ano	48		21.8%
spíše ano	90		40.9%
nevím, nedokážu posoudit	30		13.6%
spíše ne	26		11.8%
rozhodně ne	26		11.8%

vyhostil(a) bych ho ze země

rozhodně ano	48		21.8%
spíše ano	30		13.6%
nevím, nedokážu posoudit	53		24.1%
spíše ne	49		22.3%
rozhodně ne	40		18.2%

15. Představte si situaci, že se rozhodujete pouze sám (sama) za sebe, bez ohledu na názory Vašich blízkých či okolí. Přijal(a) byste v takovéto situaci Vietnamce za:

životního partnera

rozhodně ano	21		9.5%
spíše ano	40		18.2%
nevím, nedokážu posoudit	31		14.1%
spíše ne	73		33.2%
rozhodně ne	55		25%

přítele

rozhodně ano	66		30%
spíše ano	102		46.4%
nevím, nedokážu posoudit	29		13.2%
spíše ne	10		4.5%
rozhodně ne	13		5.9%

sousedu

rozhodně ano	66		30%
spíše ano	113		51.4%
nevím, nedokážu posoudit	24		10.9%
spíše ne	7		3.2%
rozhodně ne	10		4.5%

spolupracovníka

rozhodně ano	70		31.8%
spíše ano	121		55%
nevím, nedokážu posoudit	17		7.7%
spíše ne	5		2.3%
rozhodně ne	7		3.2%

učitele

rozhodně ano	50		22.7%
spíše ano	83		37.7%
nevím, nedokážu posoudit	38		17.3%
spíše ne	39		17.7%
rozhodně ne	10		4.5%

úředníka

rozhodně ano	51		23.2%
spíše ano	86		39.1%
nevím, nedokážu posoudit	34		15.5%
spíše ne	38		17.3%
rozhodně ne	11		5%

televizního hlasatele

rozhodně ano	57		25.9%
spíše ano	74		33.6%
nevím, nedokážu posoudit	43		19.5%
spíše ne	36		16.4%
rozhodně ne	10		4.5%

občana své země

rozhodně ano	57		25.9%
spíše ano	101		45.9%
nevím, nedokážu posoudit	25		11.4%
spíše ne	27		12.3%
rozhodně ne	10		4.5%

návštěvníka své země

rozhodně ano	92		41.8%
spíše ano	104		47.3%
nevím, nedokážu posoudit	16		7.3%
spíše ne	4		1.8%
rozhodně ne	4		1.8%

vyhostil(a) bych ho ze země

rozhodně ano	9		4.1%
spíše ano	8		3.6%
nevím, nedokážu posoudit	33		15%
spíše ne	85		38.6%
rozhodně ne	85		38.6%

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Romana Ošřádalová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Helena Skarupská, Ph. D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Srovnání postojů majoritní společnosti k romské a vietnamské národnostní menšině v České republice
Název v angličtině:	The comparison of attitudes of majority society to Gypsy and Vietnamese national minority in Czech Republic
Anotace práce:	Cílem této bakalářské práce bylo nejprve v teoretické části shromáždit co nejvíce informací o problematice romské a vietnamské národnostní menšiny v ČR k vytvoření báze pro praktickou část. Práce je zaměřena na historii jejich příchodu do České republiky, kulturu, uplatnění na českém trhu práce a dosavadně zjištěné postoje majority vůči těmto menšinám. Cílem praktické části pak bylo zjistit současné postoje české majoritní společnosti k romské a vietnamské národnostní menšině pomocí výzkumného šetření a následně udělat jejich srovnání.
Klíčová slova:	Národnostní menšina, majorita, Romové, Vietnamci, migrace, postoj, sociální distance.
Anotace v angličtině:	The aim of this Bachelor thesis was gather as much information as possible about the problems of the Roma and Vietnamese ethnic minorities in the Czech Republic in the theoretical part to create a base for the practical part. I focused on the history of their arrival in the Czech Republic, culture, position on the job market and majority attitudes towards these minorities. The aim of the practical part was to determine the current attitudes Czech majority society towards Roma and Vietnamese ethnic minority through the research and then make comparison.
Klíčová slova v angličtině:	National minority, majority, The Roma, The Vietnamese, migration, attitude, social distance.
Přílohy vázané v práci:	Dotazník zjišťující postoje majority k romské a vietnamské národnostní menšině Grafy znázorňující výsledky jednotlivých položek dotazníku Výsledky položek dotazníku číslo 14 a 15
Rozsah práce:	102 978 znaků
Jazyk práce:	Český